

บทที่ 4

วิเคราะห์ปัญหาการกำหนดโทษทางอาญา ตามพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็ค พ.ศ.2534

ในอดีตและปัจจุบันประเทศไทยได้ประสบปัญหาเกี่ยวกับการใช้เช็ค อันเนื่องมาจากการที่ผู้สั่งจ่ายได้สั่งจ่ายเช็คออกไปแล้วต่อมาธนาคารได้ปฏิเสธการจ่ายเงิน โดยผู้สั่งจ่ายหรือผู้ออกเช็คมีเจตนาที่จะไม่ให้มีการใช้เงินตามเช็ค หรือในขณะที่ออกเช็คนั้นผู้สั่งจ่ายไม่มีเงินอยู่ในบัญชี หรือมีแต่ไม่เพียงพอและผู้สั่งจ่ายได้สั่งจ่ายเช็คในจำนวนเงินที่สูงกว่าจำนวนเงินที่มีอยู่จริงในบัญชี หรือถอนเงินทั้งหมดหรือแต่บางส่วนออกจากบัญชีอันจะพึงให้ใช้เงินตามเช็คจนจำนวนเงินเหลือไม่เพียงพอที่จะใช้เงินตามเช็คนั้น หรือการที่ผู้สั่งจ่ายห้ามมิให้ธนาคารจ่ายเงินตามเช็คนั้น โดยเจตนาทุจริต ตามปัญหาที่ได้กล่าวมานั้น เป็นเหตุให้เช็คขาดความเชื่อมั่นในวงการธุรกิจการค้า ซึ่งปัญหานี้ นอกจากจะเกิดขึ้นในประเทศไทยแล้ว ก็ยังเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นในอีกหลายประเทศที่นิยมการใช้เช็คเพื่อชำระหนี้แทนเงินสด ไม่ว่าจะเป็นประเทศที่ใช้กฎหมายแบบจารีตประเพณีหรือประเทศที่ใช้กฎหมายแบบลายลักษณ์อักษร ล้วนแต่มีปัญหาเกี่ยวกับการใช้เช็คทั้งสิ้น ดังนั้น มาตรการทางกฎหมายในการกำหนดโทษทางอาญาเกี่ยวกับการใช้เช็คจึงเป็นเรื่องจำเป็นและสำคัญที่จะต้องทำการศึกษาเพื่อหาแนวทางแก้ไขที่จะทำให้เช็คได้รับความน่าเชื่อถือในอนาคตต่อไป และในขณะเดียวกันก็จำต้องตระหนักถึงสิทธิมนุษยชนด้วย

วิเคราะห์เปรียบเทียบความรับผิดทางอาญาเกี่ยวกับการใช้เช็คตาม

กฎหมายต่างประเทศและความรับผิดตามพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็ค พ.ศ.2534 จากการศึกษาถึงความรับผิดทางอาญาเกี่ยวกับการใช้เช็คตามกฎหมายต่างประเทศและความรับผิดตามพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็ค พ.ศ.2534 ทำให้ทราบถึงความแตกต่างและความคล้ายคลึงกันของกฎหมายในแต่ละประเทศ ซึ่งผู้เขียนจะขออธิบายแยกเป็นประเด็น ดังต่อไปนี้

1. ประเทศอังกฤษ ไม่มีการกำหนดโทษหรือความรับผิดอันเกิดจากการใช้เช็คในทางอาญาเอาไว้แต่อย่างใด เมื่อมีความเสียหายเกิดขึ้นผู้เสียหายสามารถฟ้องผู้สั่งจ่ายเช็คได้ตามกฎหมายแพ่งในเรื่องของตัวเงินตามกฎหมาย bill of exchange act 1882

ทั้งนี้ ก็เพื่อเป็นการเรียกให้ผู้สั่งจ่ายรับผิดชอบตามเนื้อความในเช็ค แต่ผู้สั่งจ่ายจะสามารถรับผิดชอบในทางอาญาได้ก็ต่อเมื่อเป็นความผิดในฐานะข้อ โกงหรือความผิดฐานปลอมแปลงเอกสารตามหลักเกณฑ์ของกฎหมายอาญาโดยทั่วไป การทำธุรกรรมทางการเงินของประเทศอังกฤษจึงไม่มีการรับชำระค่าสินค้าหรือค่าบริการด้วยเช็ค เป็นเหตุให้คนส่วนใหญ่ซึ่งมิได้ใช้บัตรเครดิต จำเป็นต้องเงินสดเป็นจำนวนมากในการชำระค่าสินค้าหรือค่าบริการต่างๆ ซึ่งเป็นการเสี่ยงอันตรายจากการถูกปล้น ถูกโจรกรรม หรือเป็นการก่อหนี้ที่เกินตัวเกินรายได้ในกรณีที่มีการใช้บัตรเครดิต ปัญหาดังกล่าวจึงทำให้การใช้เช็คในประเทศอังกฤษไม่ได้รับความนิยมเท่าที่ควร ซึ่งหากจะเปรียบเทียบแล้วผู้เขียนมีความเห็นว่ากฎหมายเช็คของประเทศอังกฤษมีความแตกต่างจากกฎหมายเช็คของประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศสาธารณรัฐฝรั่งเศส และประเทศไทยด้วย เนื่องจากประเทศดังกล่าวมีกฎหมายอาญาในเรื่องความรับผิดอันเกิดจากการใช้เช็คโดยเฉพาะ

2. ในเรื่องของความรับผิดในทางอาญาเกี่ยวกับการใช้เช็คของประเทศสาธารณรัฐฝรั่งเศสนั้น ไม่ได้แยกความผิดออกจากกฎหมายอาญาอย่างชัดเจน ซึ่งจะเห็นได้จากการกำหนดให้ความผิดอันเกิดจากการใช้เช็คต้องระวางโทษเช่นเดียวกับความผิดฐานข้อ โกงตามประมวลกฎหมายอาญา กฎหมายเกี่ยวกับเช็คของประเทศสาธารณรัฐฝรั่งเศสจึงมีความแตกต่างจากประเทศสหรัฐอเมริกาและประเทศไทยที่มีการแยกความผิดอันเกิดจากการใช้เช็คเป็นเอกเทศออกจากกฎหมายอาญาทั่วไป ซึ่งประเทศสหรัฐอเมริกาได้กำหนดความผิดอันเกิดจากการใช้เช็คเป็นความผิดตามกฎหมาย bad check ส่วนประเทศไทยกำหนดความผิดเกี่ยวกับการใช้เช็คเป็นความผิดตามพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็ค พ.ศ.2534

3. เจตนารมณ์ของกฎหมายเกี่ยวกับความผิดอันเกิดจากการใช้เช็คในประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศสาธารณรัฐฝรั่งเศส และประเทศไทยมีความคล้ายคลึงกันในเรื่องของการกำหนดหลักเกณฑ์ความรับผิดทางอาญาเกี่ยวกับการใช้เช็ค เพื่อให้สาธารณชนเกิดความมั่นใจในการรับเช็คสำหรับธุรกรรมทางการค้าอันเป็นการส่งเสริมให้มีการใช้เช็คเป็นตราสารชำระหนี้แทนเงินสด ซึ่งผู้เขียนเห็นว่าเจตนารมณ์ของกฎหมายเกี่ยวกับความผิดอันเกิดจากการใช้เช็คนั้นเน้นไปในทางการป้องกันไม่ให้มีการใช้เช็คโดยเจตนาสั่งจ่ายเช็คโดยทุจริต ทั้งนี้ ก็เพื่อเป็นการให้นักธุรกิจเกิดความมั่นใจในการเข้ามาประกอบธุรกิจในประเทศหรือให้นักธุรกิจในประเทศมีความมั่นใจว่าจะได้รับชำระเงินตามเช็คอย่างแน่นอน และเพื่อให้เกิดความเสียหายน้อยที่สุดกับนักธุรกิจที่มีความจำเป็นต้องรับเงินตามเช็คในการชำระหนี้

4. ตามกฎหมายความรับผิดเกี่ยวกับเช็คในประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศสาธารณรัฐฝรั่งเศส และประเทศไทย มีความหมายของผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับเช็คที่คล้ายคลึงกัน กล่าวคือนอกจากผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับเช็คจะหมายถึงผู้ออกเช็คในฐานะผู้สั่งจ่ายแล้วยังให้รวมถึงผู้สลับ

หลังเช็คที่ทราบฐานะทางการเงินของผู้สั่งจ่ายที่อยู่แล้วว่าไม่มีเงินในบัญชีพอที่จะชำระหนี้ตามเช็คด้วย โดยคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 260/2503, 2956/2531, 2525/2534 พิพากษาว่าผู้สลักหลังเช็คที่ทราบฐานะทางการเงินของผู้สั่งจ่ายอยู่แล้วว่าไม่มีเงินในบัญชีพอที่จะชำระหนี้ตามเช็คเป็นตัวการร่วมกันกระทำความผิดกับผู้สั่งจ่าย

5. ประเทศสหรัฐอเมริกาในบางมลรัฐ เช่น เทนเนสซี ฟลอริดา โอคาโฮ และประเทศไทย มีการกำหนดองค์ประกอบของความผิดอันเกิดจากการใช้เช็คไว้ คือ จะต้องมีการออกเช็คโดยเจตนาที่จะไม่ให้มีการใช้เงินตามเช็ค หรือออกเช็คในขณะที่ไม่มีเงินหรือมีเงินไม่เพียงพอในบัญชี ซึ่งผู้ทรงจะต้องเรียกเก็บเงินจากธนาคารและธนาคารปฏิเสธการจ่ายเงินตามเช็คแล้วจึงจะมีความผิดตามกฎหมาย แต่ประเทศสหรัฐอเมริกาในบางมลรัฐ เช่น แคลิฟอร์เนีย และประเทศสาธารณรัฐฝรั่งเศส นั้นไม่ได้กำหนดองค์ประกอบของความผิดอันเกิดจากการใช้เช็คว่าธนาคารจะต้องปฏิเสธการจ่ายเงินตามเช็คไว้ กล่าวคือ ถ้ามีออกเช็คที่ไม่มีเงินหรือมีจำนวนเงินน้อยกว่าตามเช็คหรือถอนเงินทั้งหมดหรือแต่บางส่วนก็ถือเป็นความผิดโดยสมบูรณ์แล้ว ไม่จำเป็นต้องมีการยื่นเช็คเพื่อเรียกเก็บเงินก่อน

6. การลงวันที่ในเช็คของประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศสาธารณรัฐฝรั่งเศส และประเทศไทย มีความแตกต่างกัน คือ ประเทศสหรัฐอเมริกาและประเทศฝรั่งเศสถือว่าวันเดือนปีที่เขียนเช็คเป็นวันออกเช็คตามความจริงและเป็นวันที่กระทำความผิด แต่ในประเทศไทยถือว่าวันเดือนปีที่ลงในเช็คเป็นวันออกเช็ค ซึ่งเป็นวันที่เช็คถึงกำหนดใช้เงินและถือเป็นวันที่กระทำความผิดด้วย โดยความผิดจะเกิดขึ้นเมื่อธนาคารได้ปฏิเสธการจ่ายเงินตามเช็ค

7. การออกเช็คล่วงหน้าในประเทศสาธารณรัฐฝรั่งเศสมีความรับผิดชอบที่แตกต่างจากประเทศไทย คือ ประเทศสาธารณรัฐฝรั่งเศสมีมาตรการในการป้องกันมิให้เจ้าหน้าที่ใช้กระบวนการยุติธรรมทางอาญา เพื่อเป็นการบีบบังคับให้ลูกหนี้ชำระหนี้ โดยการกำหนดว่า ผู้ที่รู้อยู่แล้วว่าการออกเช็คที่ไม่มีเงินในบัญชีพอจ่ายตามเช็ค รับมอบเช็คไว้ หรือสลักหลังเช็ค หรือโดยทุจริตเข้าร่วมในการกระทำความผิดดังกล่าวต้องระวางโทษเช่นเดียวกับผู้ที่มีเจตนาทุจริตออกเช็คแล้วไม่มีเงินจ่าย กล่าวคือ นอกจากผู้สั่งจ่ายเช็คจะต้องมีความผิดทางอาญาแล้ว ผู้ทรงเช็คก็จะต้องมีความผิดทางอาญาด้วย เนื่องจากการรับเช็คไว้โดยไม่สุจริต ผู้ทรงเช็คจึงไม่ใช่ผู้เสียหายโดยนิตินัย แต่ระบบการค้าของประเทศไทยยังมีการยอมรับให้ผู้สั่งจ่ายเช็คมีกำหนดเวลาในการชำระหนี้ที่เนิ่นนานออกไปโดยไม่ต้องชำระหนี้ในวันที่ทำการซื้อขายกัน ซึ่งเป็นการสั่งจ่ายเช็คในขณะที่ไม่มีเงินในบัญชีเพียงพอ ถึงแม้ผู้รับเช็คจะทราบอยู่แล้วว่าเป็นเรื่องในอนาคตที่ไม่แน่นอนว่าเมื่อถึงวันที่ลงในเช็คผู้สั่งจ่ายอาจไม่มีเงินในบัญชีพอที่จะชำระหนี้ตามเช็ค แต่เมื่อธนาคารปฏิเสธการจ่ายเงิน ผู้สั่ง

จ่ายจะต้องมีความผิดทางอาญา โดยผู้รับเช็คไม่มีความผิดทางอาญาตามพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็คแต่อย่างใด

8. ในเรื่องของอัตราโทษตามความผิดเกี่ยวกับการใช้เช็คในประเทศสหรัฐอเมริกาและประเทศสาธารณรัฐฝรั่งเศสมีความคล้ายคลึงกัน คือ มีโทษจำคุกหรือโทษปรับตามความร้ายแรงแห่งการกระทำ โดยถือเอาจำนวนเงินที่สั่งจ่ายในเช็คเป็นหลักในการลงโทษ (สุภาดิ เต็มเต็มทรัพย์, 2549, หน้า 55) และโทษปรับจะต้องไม่น้อยกว่าจำนวนเงินในเช็คหรือจำนวนเงินที่ไม่พอจ่ายตามเช็ค ซึ่งมีความแตกต่างจากประเทศไทยที่มีการกำหนดอัตราโทษตายตัว คือ จำคุกไม่เกิน 1 ปี หรือปรับไม่เกิน 60,000 บาท การกำหนดโทษดังกล่าวจึงไม่เหมาะสมกับสถานะทางเศรษฐกิจในปัจจุบัน อันเป็นเหตุให้เกิดความไม่ยุติธรรมต่อผู้เสียหายได้

9. ในประเทศสหรัฐอเมริกามีโครงการในเรื่องความผิดเกี่ยวกับการใช้เช็ค BCDP เพื่อให้ดำเนินการฟ้องคดีอาญาในความผิดเกี่ยวกับเช็ค และเป็นการคุ้มครองผู้เสียหายที่ได้รับเช็คที่ไม่มีเงินเพียงพอในบัญชีหรือเช็คที่ปิดบัญชีแล้ว ให้ได้รับการชดเชยค่าเสียหายตามมูลค่าจำนวนเงินในเช็ค ส่วนประเทศสาธารณรัฐฝรั่งเศสมีการใช้มาตรการทางพาณิชย์เข้ามาควบคุมการใช้เช็ค โดยธนาคารแห่งประเทศไทยมีหน้าที่ตามกฎหมาย มาตรา L.141-4 ของ the monetary and financial code เพื่อจัดตั้งและควบคุมดูแลหน่วยงาน the central cheque register (FCC) (fichier central des cheques) และ the national register of irregular cheques (FNCI) (fichier national des cheques irreguliers) ซึ่งเป็นนิติบุคคลเพื่อทำหน้าที่ในการจัดการข้อมูลการใช้เช็คและป้องกันการใช้เช็คที่ไม่มีเงินชำระ และประเทศสาธารณรัฐฝรั่งเศสยังมีมาตรการลงโทษอื่นๆ อีก อย่างเช่น การจำกัดผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับเช็คโดยห้ามเข้าเขตที่กำหนดไว้ไม่เกิน 5 ปี ผู้กระทำความผิดอาญาในเรื่องเช็คยังถูกตัดสิทธิตามกฎหมายอื่นๆ อีกหลายประการ (โกเมน ภัทรภิรมย์, 2514, หน้า 950) เช่น การห้ามประกอบอาชีพการธนาคาร ห้ามประกอบอาชีพนายหน้า เป็นต้น จากที่ได้กล่าวมาข้างต้น จะเห็นได้ว่าประเทศไทยที่ยังไม่มีมาตรการทางพาณิชย์หรือมาตรการอื่นใดเข้ามาควบคุมการใช้เช็คเพื่อให้เช็คเกิดความน่าเชื่อถือเหมือนกับประเทศสหรัฐอเมริกาหรือประเทศสาธารณรัฐฝรั่งเศสแต่อย่างใด

วิเคราะห์ปัญหาการการยกเลิกพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็ค พ.ศ. 2534

ในสภาวะทางเศรษฐกิจในปัจจุบัน ผู้ประกอบธุรกรรมทางการเงินบางรายอาจมีปัญห การขาดสภาพคล่องทางการเงิน การออกเช็คเพื่อการชำระหนี้ต่างๆ ไม่ว่าจะในฐานะนิติบุคคลหรือใน ในฐานะบุคคลธรรมดา จะต้องมีความระมัดระวังอย่างยิ่งว่ามีเงินในบัญชีเพียงพอที่จะชำระเงินตามเช็ค ได้หรือไม่ มิฉะนั้น การออกเช็คดังกล่าวอาจทำให้ผู้ออกเช็คมีความผิดทางอาญาโดยมีโทษปรับและ โทษจำคุกตามพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็ค พ.ศ.2534 ได้

แต่เดิมความผิดอันเกิดจากการใช้เช็คโดยเนื้อแท้เป็นความผิดในทางแพ่ง กล่าวคือ เป็น ความรับผิดในความสัมพันธ์ระหว่างเอกชนกับเอกชนหรือความสัมพันธ์ระหว่างเจ้าหน้าที่กับลูกหนี้ แต่เนื่องจากการออกเช็คโดยที่ผู้ออกเช็ครู้อยู่แล้วว่าตนไม่สามารถชำระเงินได้ตามจำนวนที่ระบุไว้ ในเช็คได้ รัฐจึงเห็นว่าเป็นปัญหาที่ต้องมีการกำหนดบทลงโทษทางอาญาเกี่ยวกับเช็ค โดย พระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็ค พ.ศ.2534 ได้กำหนดให้เจ้าหน้าที่ในฐานะผู้ทรง เช็หรือผู้รับชำระหนี้โดยเช็คได้รับชำระหนี้อย่างแท้จริง โดยกฎหมายมิได้ประสงค์ให้ผู้ออกเช็ค ต้องรับโทษทางอาญาเป็นสำคัญ ซึ่งจะเห็นได้จากการกำหนดให้เป็นความผิดอันยอมความได้ เพื่อให้ผู้ออกเช็คและผู้เสียหายซึ่งเป็นผู้ทรงหรือผู้รับเช็คสามารถตกลงกันชำระหนี้ตามเช็คได้ ตลอดเวลาจนกว่าคดีจะถึงที่สุด โดยกฎหมายมิได้มีเจตนารมณ์ที่จะให้ผู้ออกเช็คซึ่งส่วนใหญ่เป็น นักลงทุนหรือนักธุรกิจมาจำคุกแต่อย่างใด

การที่จะมีความผิดตามพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็ค พ.ศ.2534 มาตรา 4 จะต้องเป็นการออกเช็คเพื่อการชำระหนี้ที่มีอยู่จริงและบังคับได้ตามกฎหมาย โดยจะต้อง เป็นไปตามหลักเกณฑ์ของประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ในเรื่องสัญญา เอกเทศสัญญา และ อื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งเป็นการตรวจสอบไปในตัวว่า ผู้ออกเช็คหากมีการกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่ง ตามมาตรา 4 ย่อมมีความรับผิดตามพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็ค พ.ศ.2534 และต้องมีความรับผิดตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ด้วย ทั้งนี้ มาตรา 8 แห่งพระราชบัญญัติ ว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็ค พ.ศ.2534 ซึ่งบัญญัติว่า “ถ้าจำนวนเงินในเช็คแต่ละฉบับหรือ หลายฉบับรวมกันไม่เกินจำนวนเงินที่ผู้พิพากษาคณะเดียวมีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีแพ่งได้ การ ฟ้องคดีแพ่งเรียกเงินตามเช็คนั้นจะรวมฟ้องต่อศาลซึ่งพิจารณาคดีอาญาก็ได้ การพิจารณาคดีแพ่ง ต้องเป็นไปตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง” กล่าวคือ เป็นการให้อำนาจ ผู้พิพากษาคณะเดียวพิจารณาคดีเช็คทั้งในส่วนคดีอาญาและในส่วนคดีแพ่ง โดยที่โจทก์สามารถฟ้อง คดีมาในสำนวนเดียวกันได้ แต่จำนวนเงินในเช็คแต่ละฉบับหรือหลายฉบับรวมกันจะต้องมีทุน

ทรัพย์สินไม่เกิน 300,000 บาท จึงถือได้ว่าพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็ค พ.ศ. 2534 เป็นกฎหมายเกี่ยวกับความรับผิดทางอาญาและความรับผิดทางแพ่งในขณะเดียวกัน

จากข้อมูลที่คุณเขียนได้ศึกษาวิจัยมาแล้ว จะเห็นได้ว่าเจตนารมณ์ในการบัญญัติความผิดทางอาญาเกี่ยวกับการใช้เช็คในประเทศสหรัฐอเมริกาและประเทศสาธารณรัฐฝรั่งเศสกับกฎหมายว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็คของประเทศไทยมีความเป็นมาไม่แตกต่างกันมากนัก กล่าวคือ เมื่อมีการสั่งจ่ายเช็คในขณะที่ไม่มีเงินในบัญชีหรือมีเงินในบัญชีไม่พอจ่ายหรือการถอนเงินทั้งหมดหรือแต่บางส่วนออกจากบัญชีเป็นเหตุธนาคารปฏิเสธการจ่ายเงิน จะต้องได้รับโทษจำคุกหรือโทษปรับ เพื่อให้สาธารณชนเกิดความมั่นใจในการใช้เช็คในการทำธุรกรรมทางการค้า ซึ่งปัจจุบันปัญหาเกี่ยวกับการกำหนดโทษในความผิดอันเกิดจากการใช้เช็คของต่างประเทศได้รับการแก้ไขจนทำให้คดีเช็คที่จะขึ้นสู่ศาลลดจำนวนลง เมื่อพิจารณาถึงการกำหนดโทษของประเทศไทยแล้ว จะเห็นได้ว่าอัตราโทษตามพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็ค พ.ศ.2534 นั้น ยังไม่ได้รับการแก้ไขให้เหมาะสมกับสภาพสังคมในปัจจุบันเช่นเดียวกับกฎหมายของประเทศสหรัฐอเมริกาและประเทศสาธารณรัฐฝรั่งเศส

จากบันทึกหลักการและเหตุผลประกอบร่างพระราชบัญญัติยกเลิกพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็ค พ.ศ.2534 มีหลักการว่า “ยกเลิกพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็ค พ.ศ.2534” โดยให้เหตุผลว่า “โดยที่ปัจจุบันธุรกิจการเงินการธนาคารมีความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีสารสนเทศ ทำให้ธนาคารสามารถตรวจสอบข้อมูลของผู้ใช้เช็คได้อย่างรวดเร็วและสมบูรณ์ จึงไม่มีความจำเป็นที่จะต้องมีการตราพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็ค พ.ศ.2534 เพื่อสร้างความน่าเชื่อถือในเช็คอีกต่อไป สมควรยกเลิกกฎหมายว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็ค จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้” จากหลักการและเหตุผลดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าไม่ต้องการให้ความผิดอันเกิดจากการใช้เช็คเป็นความผิดในทางอาญา ซึ่งรัฐเห็นว่าความผิดอันเกิดจากการใช้เช็คควรจะเป็นความผิดในทางแพ่งมากกว่า เพราะความผิดเกี่ยวกับเช็คนั้นเป็นความผิดในทางธุรกิจ แต่การที่รัฐให้เหตุผลในการยกเลิกพระราชบัญญัติดังกล่าวนี้มีข้อสังเกตว่าธุรกิจการเงินการธนาคารของประเทศไทยมีเทคโนโลยีหรือสารสนเทศที่ทำให้ธนาคารสามารถตรวจสอบข้อมูลของผู้ใช้เช็คได้จริงหรือไม่ ทั้งที่ปัจจุบันนี้ยังไม่มีมาตรการในการควบคุมตรวจสอบของธนาคารพาณิชย์ในการเปิดบัญชีเพื่อใช้เช็คของลูกค้า

จากปัญหาในการยกเลิกพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็ค พ.ศ.2534 ผู้เขียนจึงได้ทำการศึกษาถึงสถิติปริมาณเช็คที่เรียกเก็บผ่านธนาคารพาณิชย์และสถิติปริมาณการคืน

เชื้อของธนาคารพาณิชย์ในเขตกรุงเทพมหานครและในเขตปริมณฑล โดยเริ่มตั้งแต่ปี พ.ศ.2547 ถึง ปี พ.ศ.2552 ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ตารางที่ 1 สถิติปริมาณเช็คที่เรียกเก็บผ่านธนาคารพาณิชย์ในเขตกรุงเทพมหานครและเขต ปริมณฑล

เดือน / ปี	2547	2548	2549	2550	2551	2552
มกราคม	4,712,574	5,224,998	5,218,476	5,015,638	5,128,714	4,161,216
กุมภาพันธ์	4,888,455	4,815,416	4,991,723	4,617,037	4,280,389	4,188,227
มีนาคม	5,842,566	6,038,520	5,872,043	5,168,648	5,184,259	5,079,120
เมษายน	5,051,969	4,878,588	4,553,802	4,886,462	4,829,387	4,310,165
พฤษภาคม	5,706,360	5,755,616	5,805,381	5,019,264	4,865,188	4,307,088
มิถุนายน	5,445,796	5,418,470	5,056,671	4,913,250	5,035,403	4,937,536
กรกฎาคม	5,195,757	4,843,199	4,989,317	5,074,883	4,926,820	4,547,056
สิงหาคม	5,401,480	5,737,833	5,151,547	5,058,882	4,392,373	4,390,527
กันยายน	5,511,002	5,402,771	4,742,538	4,519,006	5,067,118	4,584,426
ตุลาคม	5,026,778	5,239,125	5,260,733	5,319,567	4,754,210	4,293,032
พฤศจิกายน	5,727,135	5,390,470	5,013,777	4,946,149	4,187,859	4,593,046
ธันวาคม	5,335,170	5,320,523	4,788,511	4,487,287	4,823,755	4,534,806

ตารางที่ 2 สถิติปริมาณการคืนเช้คของธนาคารพาณิชย์ในเขตกรุงเทพมหานครและในเขตปริมณฑล

เดือน / ปี	2547	2548	2549	2550	2551	2552
มกราคม	113,394	122,197	122,507	116,406	106,240	85,765
กุมภาพันธ์	108,244	114,592	113,476	102,847	86,482	79,256
มีนาคม	134,105	130,204	130,416	111,458	98,317	96,279
เมษายน	124,072	114,463	110,656	114,999	87,681	85,888
พฤษภาคม	128,088	136,586	137,683	111,300	97,526	80,560
มิถุนายน	122,390	122,508	125,013	108,044	96,951	87,028
กรกฎาคม	122,749	115,498	120,598	114,448	96,256	84,074
สิงหาคม	128,973	134,452	116,949	111,340	84,609	76,357
กันยายน	122,575	121,325	108,870	93,177	98,600	75,911
ตุลาคม	144,552	122,343	124,206	111,504	93,654	74,671
พฤศจิกายน	132,379	122,524	112,893	101,314	82,789	69,419
ธันวาคม	127,144	126,041	113,113	95,710	92,566	79,748

จากสถิติปริมาณเช้คที่เรียกเก็บผ่านธนาคารพาณิชย์ในเขตกรุงเทพมหานครและเขตปริมณฑล สามารถเห็นได้ว่า ประชาชนทั่วไปมีความนิยมในการใช้เช้คเป็นจำนวนมาก ทำให้เช้คมีการเรียกเก็บผ่านธนาคารเป็นจำนวนที่สูง ซึ่งถ้าสังเกตจากสถิติปริมาณการคืนเช้คของธนาคารพาณิชย์ตั้งแต่ปี พ.ศ.2547 ถึง ปี พ.ศ.2550 จะเห็นได้ว่ายังมีปริมาณการคืนเช้คเป็นจำนวนมาก แต่ปี พ.ศ.2551 และ ปี พ.ศ.2552 มีปริมาณการคืนเช้คของธนาคารพาณิชย์ที่ลดน้อยลง แต่อย่างไรก็ยังคงถือว่าเป็นสถิติปริมาณการคืนเช้คที่ยังมีจำนวนสูงอยู่ โดยสถิติล่าสุด คือ เดือนธันวาคม พ.ศ.2552 มีเช้คที่เรียกเก็บผ่านธนาคารพาณิชย์เป็นจำนวน 4,534,806 ฉบับ และมีสถิติปริมาณการคืนเช้คของธนาคารพาณิชย์เป็นจำนวน 79,748 ฉบับ ซึ่งยังถือว่าเป็นสถิติที่สูงมาก ฉะนั้น ผู้เขียนจึงมีความเห็น

ว่า ถึงแม้ในปัจจุบันพระราชบัญญัติดังกล่าวยังมีผลบังคับใช้อยู่ แต่ก็ยังมีปัญหาธนาคารปฏิเสธการจ่ายเงินตามเช็คอยู่เป็นจำนวนมาก ซึ่งหากมีการยกเลิกพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าว โดยให้ความคิดเกี่ยวกับเช็คเป็นความผิดในทางแพ่งเพียงอย่างเดียว การใช้เช็คของประเทศไทยก็อาจมีสถานภาพคล้ายกับประเทศอังกฤษ กล่าวคือ ไม่มีร้านค้าหรือห้างสรรพสินค้าใดที่จะยินดีรับเช็คในการชำระหนี้ค่าสินค้าหรือค่าบริการต่างๆ เนื่องจากเช็คในประเศอังกฤษนั้นเปรียบเสมือนกระดาษเปล่าซึ่งไม่มีมูลค่าและไม่มีความน่าเชื่อถือ เพราะความผิดเกี่ยวกับเช็คเป็นความผิดในทางแพ่ง เมื่อธนาคารปฏิเสธการจ่ายเงินตามเช็ค ผู้เสียหายจะต้องไปฟ้องร้องคดีในทางแพ่ง ซึ่งบางครั้งผู้เสียหายอาจเสียค่าใช้จ่ายในการดำเนินคดีมากกว่าจำนวนเงินตามเช็คที่ทำการฟ้องคดีเสียอีก ประชาชนส่วนใหญ่ในประเทศไทยจึงนิยมใช้เงินสดหรือบัตรเครดิตแทนการใช้เช็คในการชำระหนี้ค่าสินค้าต่างๆ (เรวัต วิชาส, 2552, สัมภาษณ์) เป็นเหตุให้วัตถุประสงค์ของการใช้เช็คที่ต้องการให้เช็คเป็นตราสารในการชำระหนี้แทนเงินสดไม่บรรลุเป้าหมาย

ผู้เขียนมีความเห็นว่า ประเทศไทยไม่สมควรมีการยกเลิกพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็ค พ.ศ.2534 เนื่องจากประเทศที่มีความเจริญก้าวหน้าในวงการธุรกิจ อย่างเช่น ประเทศสหรัฐอเมริกา และประเทศสาธารณรัฐฝรั่งเศส ยังคงมีความผิดทางอาญาเกี่ยวกับการใช้เช็คอยู่ แล้วประเทศไทยที่ยังมีปัญหาค่าความน่าเชื่อถือในการใช้เช็คในวงการธุรกิจจะยกเลิกความผิดทางอาญาเกี่ยวกับการใช้เช็คได้อย่างไร อีกทั้งกฎหมายฉบับนี้ยังคงไว้ซึ่งความน่าเชื่อถือในการใช้เช็คอยู่ กฎหมายอื่นหรือมาตรการอื่นยังไม่สามารถสร้างความเชื่อมั่นให้กับผู้ประกอบการธุรกิจได้เท่ากับพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็ค พ.ศ.2534

บทสัมภาษณ์นักกฎหมายและนักธุรกิจเกี่ยวกับการยกเลิกพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็ค พ.ศ.2534

จากการศึกษาวิจัยถึงปัญหาในการยกเลิกพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็ค พ.ศ.2534 ผู้เขียนจึงได้ทำการสัมภาษณ์นักกฎหมายและนักธุรกิจจำนวน 13 ท่าน ซึ่งได้แก่นักวิชาการ ผู้พิพากษา พนักงานอัยการ ตำรวจ ทนายความ และนักธุรกิจที่มีความเกี่ยวข้องกับการใช้เช็ค โดยทำการสัมภาษณ์ในคำถามเดียวกัน คือ ถ้ามีการยกเลิกพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็ค พ.ศ.2534 ท่านมีความคิดเห็นอย่างไร ซึ่งในแต่ละท่านได้ให้ความคิดเห็นดังต่อไปนี้

1. กรณีไม่เห็นด้วยกับการยกเลิกพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็ค พ.ศ.2534

1.1 ดร.บวรวิทย์ เป็รื่องวงศ์ ผู้พิพากษาจังหวัดฉะเชิงเทรา แผนกคดีเยาวชนและครอบครัว และอาจารย์ผู้สอนวิชาประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ลักษณะตัวเงินและบัญชีเดินสะพัด

มีความเห็นว่าไม่ควรยกเลิกพระราชบัญญัติดังกล่าว เพราะถ้ามีการยกเลิกพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็ค พ.ศ.2534 แล้ว จะทำให้ระบบของการให้ลูกค้ำที่เคยนำเช็คไปสั่งจ่ายออกจากบัญชีนั้นขาดความน่าเชื่อถือ

ในปัจจุบันเช็คเป็นตราสารที่ผู้ทำธุรกิจไม่ว่าจะเป็นธุรกิจในด้านใดก็ย่อมที่จะสามารถใช้เช็คได้ ฉะนั้น จะต้องทำให้ระบบการออกเช็คและการตรวจสอบของธนาคารจะต้องเข้มงวดกว่านี้ เพราะไม่เช่นนั้นเช็คก็จะไม่มีความน่าเชื่อถือ เมื่อเช็คไม่มีความน่าเชื่อถือก็จะขัดกับวัตถุประสงค์ในการใช้เช็คหรือทำให้ไม่มีความสะดวกรวดเร็วในการใช้เช็คในวงการธุรกิจ ทำให้ไม่เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการใช้เช็ค

หากมีการยกเลิกทั้งฉบับนั้นไม่เห็นด้วย แต่ควรมีการยกเลิกโทษจำคุก โดยยังคงโทษปรับไว้และเพิ่มโทษปรับให้สูงกว่านี้ เพื่อให้มีมาตรการบังคับในการออกเช็คและเพื่อให้เกิดความน่าเชื่อถือในการใช้เช็ค คือ การให้ธนาคารเข้ามาตรวจสอบในการใช้เช็คของลูกค้ำแต่ละคนซึ่งจะต้องมีความน่าเชื่อถือ โดยจะต้องเข้ามาตรวจสอบการใช้เช็คว่าบุคคลใดหรือบริษัทห้างร้านใดสมควรที่จะมีการใช้เช็คหรือไม่ เมื่อมีการออกเช็คก็ควรมีความเที่ยงตรงและแน่นอนที่จะได้รับเงินตามเช็คนั้น และควรทำให้การออกเช็คหรือการสั่งจ่ายเช็คแต่ละฉบับมีโอกาสที่จะปฏิเสธการจ่ายเงินให้น้อยที่สุด เพราะถ้ายกเลิกพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็คโดยไม่มีระบบธนาคารเข้ามาตรวจสอบ เช็คก็จะไม่มีความหมายในทางธุรกิจ จึงสมควรมีการแก้ไขโดยการ

ยกเลิกโทษจำคุก และเพิ่มโทษปรับให้สูงขึ้น เพราะในปัจจุบันมีโทษปรับไม่เกิน 60,000 บาท หรือโทษจำคุกไม่เกิน 1 ปี หรือทั้งปรับทั้งจำ ซึ่งอยู่อำนาจศาลแขวง มีองค์คณะคนเดียว ดังนั้น จะเห็นได้ว่าเป็นโทษที่ไม่เหมาะสมกับสภาพเศรษฐกิจในปัจจุบัน จึงควรเพิ่มโทษปรับให้มากขึ้นโดยให้อยู่ในอำนาจศาลจังหวัด มีองค์คณะ 2 คน เพื่อให้ผู้กระทำความผิดเกิดความเกรงกลัว และควรมีระเบียบหรือพระราชบัญญัติอื่นที่เกี่ยวกับธนาคารในตรวจสอบการใช้เช็คด้วย ซึ่งจะทำให้เช็คมีความน่าเชื่อถือมากขึ้น แต่ถ้ายกเลิกพระราชบัญญัติฉบับนี้ไปแล้ว และไม่มีมาตรการอื่นมารองรับ น่าจะไม่ประสบความสำเร็จและจะทำให้เช็คขาดความน่าเชื่อถือได้ (ดร.บวรวิทย์ เปรื่องวงศ์, 2552, สัมภาษณ์)

1.2 ไชยรัตน์ ปาอะกะนันท์ รองอธิการจังหวัดพัทธยา

มีความเห็นว่า ในความเห็นของพนักงานอัยการ ถ้ามีการยกเลิกพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็ค พ.ศ.2534 จะทำให้งานเกี่ยวกับเช็คน้อยลงไปมาก เพราะปัจจุบันนี้เวลามีปัญหาเรื่องเช็คส่วนใหญ่จะไม่ฟ้องร้องคดีแพ่ง แต่จะฟ้องร้องคดีอาญากันเป็นส่วนมาก ซึ่งถ้าคิดเป็นเปอร์เซ็นต์ก็น่าจะเกินเจ็ดสิบเปอร์เซ็นต์ที่ทำการฟ้องคดีอาญา คือ ร้องทุกข์กับพนักงานสอบสวนเพื่อที่จะส่งคดีมาให้อัยการฟ้องแล้วถึงจะไปตกลงกันในชั้นศาล ซึ่งส่วนใหญ่ก็จะสามารถไกล่เกลี่ยกันได้ เพราะมีสภาพบังคับของโทษทางอาญา ทำให้ผู้ส่งจ่ายเช็คต้องรีบนำเงินมาชำระตามเช็คนั้นๆ แต่ถ้าฟ้องคดีแพ่งถึงแม้โจทก์จะชนะคดีได้ แต่ก็ไม่สามารถบังคับยึดทรัพย์กันได้ ผู้ทรงเช็คส่วนใหญ่จึงใช้พระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็คมาบังคับกันในทางอาญามากกว่า

ในความเห็นส่วนตัวนั้นไม่เห็นด้วยที่จะให้มีการยกเลิกพระราชบัญญัติฉบับนี้ เพราะถ้ายกเลิกพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็คออกจากระบบแล้ว การซื้อขายกันทางธุรกิจจะใช้สิ่งใดเป็นตราสารในการชำระหนี้แทนเงินสด ถ้าจะใช้ตั๋วแลกเงินหรือตั๋วสัญญาใช้เงินก็ยังไม่เหมาะสม ฉะนั้น สิ่งที่สามารถใช้แทนเงินสดในเวลาหนึ่งได้ดีที่สุดก็คือเช็ค เนื่องจากเช็คมีธนาคารเป็นผู้ออกเช็ค จึงทำให้เป็นสิ่งที่แสดงว่าผู้ส่งจ่ายเช็คจะต้องมีเงินอยู่ในบัญชีอย่างแน่นอน ซึ่งถ้าผู้ออกเช็คไม่มีเงินในบัญชีก็จะมีคนที่จะถูกติดตามหรือคนที่ถูกทวงถามได้อยู่แล้ว เพราะฉะนั้นถ้าไม่มีเช็คแล้วต่อไปการค้าขายที่จะต้องชำระเงินในจำนวนมากๆ จะชำระกันอย่างไร ผู้ที่ต้องการชำระเงินเป็นจำนวนมากจะต้องไปซื้อแคชเชียร์เช็คทั้งหมดเลยหรือไม่ และถ้าไปซื้อแคชเชียร์เช็คในส่วนเครดิตของการชำระหนี้จะทำกันอย่างไร เพราะปกติเช็คสามารถส่งจ่ายล่วงหน้าได้ตามรอบวงเงินที่ผู้ส่งจ่ายจะได้เครดิตจากธนาคาร แต่ถ้ายกเลิกความผิดเกี่ยวกับเช็คแล้วจะใช้อะไรที่มีความสะดวกรวดเร็วเหมือนเช็ค ซึ่งถ้าเป็นตั๋วแลกเงินผู้ส่งจ่ายจะต้องมีเงินทันทีที่ขึ้นเงิน หรือแม้แต่กระทั่งแคชเชียร์เช็ค ผู้ส่งจ่ายก็ต้องนำเงินสดไปซื้อแคชเชียร์เช็คมา เพราะฉะนั้นแล้วเครดิตจะอยู่ที่ใด เช่น ถ้าบอกว่า ณ วันนี้ได้เครดิต 30 วัน แต่ต้องนำเงินสดไปซื้อแคชเชียร์เช็ค

เพื่อที่จะมารับประกันให้คุณหรือส่งมอบให้คุณซึ่งไม่มีประโยชน์เพราะว่าจ่ายไปแล้ว แต่ถ้าบอกว่าอีก 30 วัน จะไปซื้อแคชเชียร์เช็คให้คุณ แล้วอะไรที่จะทำให้เกิดความเชื่อถือได้ในการทำการค้าตรงนี้ ฉะนั้น จะต้องพิจารณาให้ดีว่าสิ่งใดจะมาแทนที่เช็ค และถ้าไม่มีเช็คต่อไปก็จะมีการค้าขายในลักษณะที่เป็นเงินสดมากกว่า ซึ่งจะก่อให้เกิดปัญหาความไม่สะดวกในการชำระค่าสินค้าได้

จากบันทึกหลักการและเหตุผลประกอบร่างพระราชบัญญัติยกเลิกพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็ค พ.ศ.2534 มีเหตุผลในการยกเลิกเพียงข้อเดียว โดยให้เหตุผลว่า “ปัจจุบันธุรกิจการเงินธนาคารมีความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีสารสนเทศ ทำให้ธนาคารสามารถตรวจสอบข้อมูลของผู้ใช้เช็คได้อย่างรวดเร็วและสมบูรณ์ จึงไม่มีความจำเป็นที่จะต้องมีการพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็ค พ.ศ.2534 เพื่อสร้างความน่าเชื่อถือในเช็คอีกต่อไป”

มีข้อสงสัยว่า กรณีที่วันนี้รับเช็คไว้ แต่เช็คไม่ได้สั่งจ่ายในวันนี้ เช็คจะต้องถูกสั่งจ่ายหรือขึ้นเงินในอีกหนึ่งเดือนข้างหน้า ซึ่งจะตรวจสอบได้อย่างไรว่าเช็คฉบับนี้ธนาคารจะไม่ปฏิเสธการจ่ายเงิน จริงอยู่ที่มาตรการดังกล่าวนี้มีเรื่องทางแพ่งมารองรับ ผู้เสียหายสามารถฟ้องคดีในส่วนของทางแพ่งได้ แต่จะทำให้เช็คหมดความน่าเชื่อถือไปโดยปริยาย เพราะถ้าผู้สั่งจ่ายเช็คหรือผู้ออกเช็คทุกคนจะปล่อยให้ผู้เสียหายฟ้องคดีแพ่งและสุดท้ายผู้เสียหายก็จะได้คำพิพากษาเพียงแผ่นดินเดียว ซึ่งบังคับคดีอะไรไม่ได้ ถึงแม้ทุกวันนี้จะมีพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็คอยู่แล้ว ก็ยังมีคนที่สามารถสั่งจ่ายเช็คโดยไม่มีความผิดอาญาได้ เช่น การไม่ลงวันที่ในเช็ค และอื่นๆ อีกมากมาย ซึ่งทำให้ระบบเกิดความแปรปรวน

เหตุผลของการยกเลิกพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็คมีเพียงข้อเดียว จึงมีความสงสัยว่าสามารถทำเช่นนี้ได้จริงหรือไม่ ถ้าสามารถทำได้จริงก็จะเป็นการดีมาก การที่จะมีเช็คโดยธนาคารเป็นผู้ออกเช็คให้ ผู้สั่งจ่ายจะต้องมีเครดิตวงเงินอยู่ก่อนแล้ว แต่ถามว่าวันหนึ่งผู้สั่งจ่ายไม่สามารถที่จะหมุนวงเงินได้ เพราะเกิดจากสภาพทางเศรษฐกิจ เหตุการณ์เช่นนี้จะตรวจสอบได้อย่างไร ในกรณีที่รับเช็คมาจะตรวจสอบได้อย่างไรว่า ณ อีกหนึ่งเดือนผู้สั่งจ่ายที่ให้เช็คมาจะขาดสภาพคล่องไม่มีเงินในบัญชีที่จะจ่ายให้แก่ผู้ทรงเช็ค ถ้าถึงเวลานั้นธนาคารปฏิเสธการจ่ายเงินตามเช็ค ผู้เสียหายก็มีสิทธิไปฟ้องคดีแพ่งเพียงเท่านั้นหรือ

จะเห็นได้ว่าธนาคารซึ่งเป็นผู้ที่ประกอบธุรกิจย่อมต้องคำนึงถึงผลประโยชน์ก่อนอยู่แล้ว โดยหลักธนาคารจะมีการคัดกรองลูกค้าที่เป็ดวงเงินเหมือนกับการเปิดบัตรเครดิต กล่าวคือ คัดกรองลูกค้าอยู่ในระดับหนึ่งว่ามีหลักฐานเพียงพอ ธนาคารก็จะให้เปิดบัญชีใช้เช็ค ซึ่งถ้ามีการยกเลิกพระราชบัญญัติฉบับนี้แล้วต่อไปปัญหาในเรื่องเช็คก็จะหนักในทางคดีแพ่ง และจะทำให้เกิดเป็นหนี้สูญกันอย่างมากมาย แต่ไม่ได้หมายความว่ามีความผิดอาญาแล้วจะทำให้ไม่มีหนี้สูญ กล่าวคือ เมื่อ

ความรับผิดชอบทางอาญาก็จะทำให้ผู้สั่งจ่ายมีความเกรงกลัวต่อโทษจำคุก และผู้สั่งจ่ายก็จะกระตือรือร้นที่จะหาเงินมาเพื่อชำระหนี้ตามเช็ค ซึ่งโทษอาญาในปัจจุบันก็เป็นโทษที่ไม่หนักมากนัก เพราะมีช่องทางเป็นคดียอมความและเปิดโอกาสให้ผู้ความตกลงกันได้โดยตลอดได้อยู่แล้ว

หลักการและเหตุผลของการยกเลิกพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็คฉบับนี้ ในความเห็นส่วนตัวมีความเห็นว่า ไม่สมเหตุสมผลที่จะยกเลิก แต่ไม่ได้บังคับว่าพระราชบัญญัติฉบับนี้ดีและจะต้องให้มีพระราชบัญญัติฉบับนี้อยู่ แต่หมายความว่า ถ้าจะมีการยกเลิกจะต้องมีเหตุผลที่ดีกว่านี้ในการยกเลิก และต้องมีหลักการที่ดีกว่านี้มารองรับปัญหาที่จะเกิดขึ้นจากการใช้เช็คต่อไปในอนาคต จึงมีความคิดว่าถ้าต่อไปเช็คขาดความน่าเชื่อถือก็จะเหมือนกับบัตรเครดิตที่ถูกใช้ไปโดยที่เป็นหนี้สูญและกลายเป็น NPL ทั้งระบบ ซึ่งต่อไปก็จะไม่มีใครรับเช็คและจะเรียกร้อยแต่แคชเชียร์เช็ค ซึ่งธนาคารก็จะเป็นผู้รับผลประโยชน์ ถ้าทุกคนเรียกร้อยแต่แคชเชียร์เช็ค ธนาคารก็จะได้รับค่าธรรมเนียมและเงินก็จะตกอยู่กับธนาคาร ซึ่งธนาคารสามารถนำเงินไปหมุนทำผลประโยชน์ได้มากกว่า เพราะฉะนั้น ผลประโยชน์ที่ได้ก็จะตกแก่ธนาคารอย่างแน่นอน

ถ้าพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็คถูกยกเลิกไปก็ต้องไปว่าคดีกันในทางแพ่ง ซึ่งโดยระบบแล้วน่าจะใช้เวลาานเป็นปีกว่าจะยื่นฟ้องคดี กว่าจะนัดพร้อม กว่าจะกำหนดวันนัดสืบพยาน เป็นการสืบพยานคดีต่อเนื่อง ฉะนั้น วันว่างของศาลจะถูกนัดข้ามปี เช่น ณ วันนี้ ถ้าฟ้องคดีแพ่งเชื่อได้ว่าต้องไม่ต่ำกว่ากลางปีหรืออาจจะถึงปลายปีจึงจะได้วันนัดสืบพยาน ทำให้ผู้เสียหายต้องใช้เวลารอเป็นปีเพื่อที่จะสืบพยาน ถ้าเร็วที่สุดมีการสืบพยานภายในปีนี้ ศาลตัดสินคดีภายในปีนี้ ก็ต้องออกหมายบังคับคดีและตั้งเจ้าพนักงานบังคับคดียึดทรัพย์จำเลยอีก และถ้าจำเลยไม่มีทรัพย์สินให้ยึดได้ก็ต้องทำการสืบหาทรัพย์สินอีก แต่ถ้าจำเลยมีทรัพย์สินก็ต้องนำทรัพย์สินที่ยึดได้นั้นมาประกาศขายทอดตลาด ตัวอย่างเช่น 50,000 บาท อาจไปยึดทรัพย์สินต่างๆ ของจำเลยมา และต้องรอประกาศขายทอดตลาด เมื่อขายแล้วก็ไม่อาจทราบได้ว่าเจ้าหนี้อื่นๆ จะมาขอรับชำระหนี้ด้วยหรือไม่ และเมื่อต้องหักค่าขายทอดตลาดให้เจ้าพนักงานบังคับคดีแล้ว เงินที่เหลือก็ไม่แน่ว่าจะเหลือเพียงพอหรือไม่

ถ้าการทำธุรกิจการค้ารับแต่เงินสดโดยไม่มีการรับเช็ค อาจทำให้ผู้ทำธุรกิจค้าขายขาดรายได้ ฉะนั้น ผู้ประกอบธุรกิจก็ต้องมุ่งหวังให้ทางธนาคารทำการคัดกรองลูกค้าและตรวจสอบลูกค้าที่สมควรจะได้รับเช็ค ซึ่งทางธนาคารอาจจะแบ่งลูกค้าออกเป็นกลุ่ม อาทิเช่น กลุ่ม A กลุ่ม B หรือกลุ่ม C ลูกค้ากลุ่ม A จะต้องเป็นลูกค้าที่มีความสามารถในการหมุนเวียนเงินในบัญชีได้ดี โดยในเช็คอาจจะระบุไว้ว่าสั่งจ่ายเช็คใบหนึ่งๆ ได้ไม่เกินจำนวนเท่าใด เช่น ในหนึ่งเล่มมีเช็คอยู่ 10 ใบ ในบัญชีของลูกค้าคนหนึ่งสามารถหมุนเวียนเงินได้แน่นอนเป็นเงิน 1,000,000 บาท ธนาคารก็อาจ

ให้ลูกค้าผู้นั้นส่งจ่ายเช็คได้ใบละไม่เกิน 100,000 บาท เป็นการบังคับว่าในเช็ค 10 ใบนี้ ต้องส่งจ่ายเช็คไม่เกิน 1,000,000 บาท ส่วนลูกค้ากลุ่ม B ก็อาจส่งจ่ายเช็คได้ฉบับละไม่เกิน 10,000 บาท เป็นต้น

ในความเห็นส่วนตัวไม่ได้คัดค้านการยกเลิกพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็ค แต่มีความเห็นว่า น่าจะมีเหตุผลที่ดีกว่านี้ การกล่าวถึงเรื่องธุรกิจการเงินการธนาคาร มีความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีสารสนเทศ ทำให้ธนาคารสามารถตรวจสอบข้อมูลของผู้ใช้เช็คได้อย่างรวดเร็วและสมบูรณ์ ซึ่งปัจจุบันนี้ยังไม่สามารถทำได้ตามที่กล่าวมา เช่น เช็คใบหนึ่งซึ่งลงวันที่ล่วงหน้าหนึ่งเดือนสามารถตรวจสอบได้หรือไม่ ว่าอีกหนึ่งเดือนเช็คจะถูกปฏิเสธการจ่ายเงินหรือไม่ เพราะขณะที่ออกเช็คนั้นอาจจะมีเงินเพียงพอในบัญชี แต่เมื่อถึงกำหนดการใช้เช็คอาจจะขาดสภาพคล่อง ทำให้ใช้เงินตามเช็คไม่ได้ แล้วเทคโนโลยีสารสนเทศใดจะที่มาคาดการณ์ได้ว่าสามารถใช้เงินตามเช็คได้ (ไชยรัตน์ ปาเวะกะนันท์, 2553, สัมภาษณ์)

1.3 ร้อยตำรวจโท ชีรพงษ์ งามอาจ รองสารวัตรปกครองป้องกัน สถานีตำรวจภูธรบางละมุง

มีความเห็นว่า ไม่เห็นด้วยกับการยกเลิกพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็ค เพราะจะทำให้ผู้กรณ์ได้รับความเสียหายและได้รับความเสียหายจากการใช้เช็ค ซึ่งเมื่อมีการยกเลิกพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็คแล้ว จะทำให้ไม่มีโทษบังคับใช้กับผู้ออกเช็ค ทำให้เช็คขาดความน่าเชื่อถือ และสร้างความเสียหายในทางธุรกิจด้านการเงินการธนาคารเป็นจำนวนมาก เนื่องจากผู้ออกเช็คหรือผู้ส่งจ่ายเช็คไม่มีความเกรงกลัวต่อการกระทำผิด และอาจทำให้การใช้เช็คลดจำนวนลงด้วย (ร้อยตำรวจโท ชีรพงษ์ งามอาจ, 2552, สัมภาษณ์)

1.4 ร้อยตำรวจเอก เกรียงไกรวูช บัวกล้า พนักงานสอบสวน สถานีตำรวจภูธรพัทยา

มีความเห็นว่า ไม่เห็นด้วยในการยกเลิกพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็ค เพราะในการฟ้องร้องดำเนินคดีทางแพ่งนั้น ใช้ระยะเวลาในการดำเนินคดีนานกว่าการดำเนินคดีในทางอาญามาก ซึ่งกว่าผู้เสียหายจะได้รับการชำระหนี้ก็อาจจะล่าช้าออกไป แต่ถ้ามีคดีอาญาโดยมีโทษจำคุกอยู่ด้วย ก็จะทำให้ผู้ออกเช็คเกิดความเกรงกลัวในการกระทำความผิด และอาจจะเป็นเครื่องต้อรองได้เป็นอย่างดี ดังนั้น ลูกหนนี้มีโอกาสที่จะได้รับการชำระหนี้เร็วกว่าการไปฟ้องร้องดำเนินคดีในทางแพ่ง ซึ่งกระบวนการยุติธรรมในปัจจุบันใช้เวลาในการขึ้นศาลข้ามปี (ร้อยตำรวจเอก เกรียงไกรวูช บัวกล้า, 2552, สัมภาษณ์)

1.5 วิทยา งามอาจ ทนายความ

มีความเห็นว่า ไม่เห็นด้วยที่จะมีการยกเลิกพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็ค เพราะเช็คเปรียบเสมือนกับการใช้เงินสด เป็นการใช้ในชีวิตประจำวัน ซึ่งส่วนมากเวลา

ใช้เช็ค เช่น ใช้ในการชำระหนี้ต่างๆ บางคนจะใช้เช็คแทนเงินสด เพราะมีความสะดวกสบายมากกว่า ถ้ามีการยกเลิกพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็คแล้วก็จะเท่ากับว่าไม่มีสภาพบังคับ หมายถึง สภาพบังคับที่เป็นโทษจำคุก ถ้าจะมุ่งหวังแต่ในทางแพ่งเพียงอย่างเดียว ก็จะทำให้ไม่มีประสิทธิภาพในการบังคับชำระหนี้ ซึ่งสภาพบังคับในทางแพ่งนั้นมีน้อยกว่าสภาพบังคับในทางอาญา ดังนั้น พระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็คฉบับนี้เหมาะสมแล้ว เนื่องจากสังคมในปัจจุบัน ไม่ว่าจะประกอบธุรกิจหรือการใช้จ่ายต่างๆ ก็ต้องมีการสั่งจ่ายด้วยเช็ค ถ้ายกเลิกไปแล้วสภาพบังคับในการบังคับชำระหนี้ก็จะน้อยลง ถ้ามีการยกเลิกพระราชบัญญัติดังกล่าวและมีการสั่งจ่ายเช็คเพื่อชำระหนี้ ความน่าเชื่อถือในการรับเช็คก็น้อยลงไปด้วย ซึ่งความเชื่อถือในเงินสดกับเช็ค ใครๆ ก็ต้องเลือกรับเงินสดมากกว่า ถ้าจะบังคับทางแพ่งเพียงอย่างเดียวมันไม่เห็นด้วย

ในการบังคับชำระหนี้จะต้องมีระบบตรวจสอบของธนาคารในการการอนุมัติให้บุคคลสามารถเปิดบัญชีใช้เช็ค ซึ่งการตรวจสอบก่อนที่จะมีการอนุญาตให้ใช้เช็คของธนาคารจะเป็นการควบคุมและป้องกันมิให้ลูกค้าที่ใช้เช็คแล้วธนาคารปฏิเสธการจ่ายเงินมาทำการเปิดบัญชีขอใช้เช็คอีก ซึ่งการที่บุคคลใช้เช็คโดยมีเจตนาที่จะไม่ให้ใช้เงินตามเช็คก็เหมือนกับการนำเช็คมารับประกันไว้ โดยในความเป็นจริงกฎหมายไม่ได้มีวัตถุประสงค์เพื่อให้เช็คมารับประกัน แต่กฎหมายให้ใช้เช็คเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพ และให้ถือเป็นการชำระหนี้อย่างหนึ่ง ดังนั้นถ้าจะนำเช็คมาบังคับในทางแพ่งนั้นไม่เห็นด้วย (วิญญู อองอาจ, 2552, สัมภาษณ์)

1.6 วิญญู วรรณรักษ์ นายความ

มีความเห็นว่า ไม่เห็นด้วยกับการยกเลิกพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็ค เพราะว่าการออกเช็คนั้นเจตนาของการจ่ายเงินจะต้องมีการชำระหนี้ตามเช็ค ดังนั้น ถ้าไม่มีความผิดในทางอาญาแล้ว โอกาสที่จะสั่งจ่ายเช็คแล้วธนาคารปฏิเสธการจ่ายเงินจะเกิดขึ้นเป็นจำนวนมาก ทำให้เจตนาเดิมที่จะให้มีการใช้เช็คแทนการชำระด้วยเงินสดจะน้อยลงและความนิยมในการใช้เช็คจะลดน้อยถอยลงด้วย (วิญญู วรรณรักษ์, 2553, สัมภาษณ์)

1.7 จริญญา เสริมสายประสิทธิ์ รองผู้จัดการบริการลูกค้า ธนาคารกรุงไทย สาขาพญาไท

มีความเห็นว่า ไม่เห็นด้วยที่จะยกเลิกพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็ค เพราะเวลาซื้อขายสินค้าที่มีจำนวนเงินมาก ส่วนใหญ่ผู้ซื้อจะออกเช็คให้กับผู้ขาย ฉะนั้น จะปล่อยให้เช็คถูกปฏิเสธการจ่ายเงินไม่ได้ เพราะจะทำให้เศรษฐกิจเสียหายทั้งระบบและทำให้สูญเสียความเชื่อใจระหว่างผู้ซื้อและผู้ขาย ซึ่งต่อไปในอนาคตก็จะไม่มีเช็ค ไม่มีตราสารอื่นที่สามารถชำระแทนเงินสดได้ และการถือเงินสดเป็นจำนวนมากไปทำธุรกิจใดๆ นั้น ก็เสี่ยงกับการถูกโจรกรรมได้ ซึ่งจะเป็นเหตุให้การใช้เช็คลดจำนวนลง

ในวงการธุรกิจการค้า บางครั้งนักธุรกิจจะต้องมีเช็คที่จะมาสำรองแทนเงินสด ซึ่งเป็นเงื่อนไขที่ตกลงกันระหว่างผู้ซื้อและผู้ขาย ถ้ามีการซื้อขายกัน โดยผู้ขายรับเช็คไว้ เมื่อถึงกำหนดเวลา ผู้ขายนำเช็คไปเรียกเก็บ แต่ธนาคารปฏิเสธการจ่ายเงิน ต่อไปจะมีใครกล้ารับเช็คอีก จึงสมควรที่จะมีพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็คซึ่งเป็นความผิดทางอาญาเพื่อเป็นการรับรองว่าเมื่อรับเช็คแล้วจะไม่ถูกปฏิเสธการจ่ายเงิน

แต่โทษทางอาญาตามพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวนั้นยังน้อยเกินไป ควรจะเพิ่มโทษจำคุก และโทษปรับให้มากขึ้น ซึ่งโทษจำคุกในปัจจุบันไม่เพียงพอที่จะทำให้ผู้ออกเช็คเกิดความเกรงกลัว ส่วนโทษปรับก็ควรกำหนดตามจำนวนเงินในเช็ค โดยแบ่งตามขั้นของเงินในเช็ค เพราะถ้าเช็คถูกปฏิเสธการจ่ายเงินก็จะมีผลกระทบต่อธนาคารและเศรษฐกิจของประเทศ ดังนั้น ถ้าเพิ่มโทษทางอาญาให้หนักขึ้นก็จะทำให้ผู้ใช้เช็คต้องคิดทบทวนในการออกเช็คมากขึ้นและทำให้ผู้รับเช็คเสี่ยงต่อการถูกปฏิเสธการจ่ายเงินน้อยลงด้วย

ผู้ใช้เช็คบางคนไม่มีความรู้เกี่ยวกับการใช้เช็ค โดยใช้เช็คเพื่อเป็นการผลัดหนี้เป็นสิ่งที่ไม่ถูกต้อง ผู้ใช้เช็คไม่ควรออกเช็คเพื่อเป็นการผลัดหนี้

ผู้ที่จะใช้เช็คได้จะต้องทำการเปิดบัญชีกระแสรายวันและต้องตอบใบสอบถาม โดยผู้ใช้เช็คจะต้องเป็นผู้ประกอบธุรกิจจริง ธนาคารจึงจะทำการตรวจสอบและเปิดบัญชีให้ลูกค้า แต่ผู้ใช้เช็คบางคนเมื่อเปิดบัญชีแล้วไม่ทำการหมุนเวียนบัญชีกระแสรายวันเลย ก็จะต้องเป็นไปตามกฎของธนาคารแห่งประเทศไทย ธนาคารจึงต้องมีความเข้มงวดในการเปิดบัญชีกระแสรายวัน

ดังนั้น เมื่อมีการออกเช็คแล้ว ก็ไม่ควรให้ผู้รับเช็คเสี่ยงต่อการปฏิเสธการจ่ายเงิน เช็คควรจะมีที่น่าเชื่อถือและควรทำให้ผู้รับเช็คมีความมั่นใจว่าจะได้รับเงินตามเช็ค เนื่องจากถ้ามีการออกเช็คแล้วธนาคารปฏิเสธการจ่ายเงิน ผู้ออกเช็คจะต้องได้รับโทษทางอาญา ทำให้ผู้ออกเช็คต้องระมัดระวังในการออกเช็คมากยิ่งขึ้น (จรัญ เสริมสายประสิทธิ์, 2553, สัมภาษณ์)

1.8 เรวัต วิลาส นักธุรกิจ

มีความเห็นว่า ไม่สมควรยกเลิกพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าว เพราะจะทำให้เช็คขาดความน่าเชื่อถือ เจ้าหน้าที่มีสิทธิที่จะฟ้องลูกหนี้ได้ตามกฎหมายแพ่งและกฎหมายอาญา จากประสบการณ์ที่ได้ไปทำงานในประเทศอังกฤษ ประเทศอังกฤษนั้นไม่มีโทษจำคุก แต่จะมีเพียงโทษปรับในทางแพ่ง คือ อาจให้ลูกหนี้ชดเชยตามที่สมควรจะจ่ายและชดเชยค่าเสียหายให้กับเจ้าหน้าที่ เช่น เช็คถูกปฏิเสธการจ่ายเงินมาเป็นเวลา 1 ปี ก็อาจชดใช้ค่าเสียหายโดยศาลแพ่งเป็นผู้คำนวณค่าเสียหาย แต่ในต่างประเทศจริงๆ แล้ว เช็คหรือบัตรเครดิตสามารถที่จะตรวจสอบได้ว่ามีจำนวนเงินอยู่เท่าไร และก็นำบัตรเครดิตนั้นมาค้ำประกัน ส่วนมากถ้าจะรับเช็คก็ต้องเขียนบัตรเครดิตจากธนาคารเดียวกันมาเป็นการรับประกันด้วย และส่วนบัตรเดบิตจะมีแสดมปีอยู่ด้านหลังซึ่งเป็นการประกัน

ให้กับเจ้าหนี้ โดยนำบัตรนี้มาแสดงให้เจ้าหนี้แล้วจึงเขียนเช็คให้กับเจ้าหนี้ ซึ่งทางผู้รับเช็คก็สามารถมั่นใจได้ว่าธนาคารต้องจ่ายเงินให้ ไม่ว่าจะไม่มีเงินหรือไม่มีเงินในบัญชีก็ตาม เพราะเจ้าหนี้ทราบถึงเครดิตของลูกหนี้แล้ว และเครดิตนั้นก็รับประกันว่าลูกหนี้จะชำระหนี้ให้แก่เจ้าหนี้

ประเทศอังกฤษมีระบบการใช้เช็คที่พัฒนาว่าประเทศไทยมาก ซึ่งประเทศไทยมีระบบเครดิตที่ยังไม่พร้อม ระบบที่ธนาคารจะให้เครดิตลูกค้ายังไม่พร้อม คนทั่วไปไม่มีสิทธิที่จะมีเครดิตได้ นอกจากผู้มีกิจการหรือธุรกิจส่วนตัว ถ้าประเทศไทยนำเอาระบบของอังกฤษมาใช้เพื่อที่จะเป็นตัวรับประกันเช็คทั่วไปก็อาจจะทำได้ยากลำบาก ซึ่งอาจทำให้ผู้ที่ต้องการใช้มีจำนวนน้อยลง ฉะนั้น จะต้องพัฒนาระบบเครดิตในส่วนนี้ด้วย แต่ถ้าสามารถทำได้ก็จะดีมาก เพราะในบางครั้งผู้ประกอบการก็ไม่สามารถที่จะมีเงินสดพกติดตัว ประเทศไทยจึงต้องพัฒนาระบบบัตรเครดิตให้เหมือนกับประเทศอังกฤษ โดยต้องพัฒนาให้ทางธนาคารรับประกันว่าแต่ละคนมีเครดิตประมาณเท่าไร ตัวอย่างเช่น เดือนนี้ไม่สามารถหมุนเวียนเงินได้ ธนาคารก็จะจัดเงินสำรองไว้ คือให้ใช้เงินไปก่อนแล้วจึงมาจ่ายคืนภายหลัง โดยธนาคารจะมีการคิดดอกเบี้ย และถ้าไม่นำเงินมาจ่ายคืนธนาคารก็จะทำการปรับลูกค้านั้น ซึ่งส่วนใหญ่ธนาคารจะนำเครดิตมาเป็นหลักในการตั้งจำนวนเช็คที่ลูกค้าสามารถจะออกได้ (เรวัต วิชาส, 2552, สัมภาษณ์)

1.9 กรทพิย อองอาจ นักธุรกิจและผู้เสียหายในคดีเช็ค

มีความเห็นว่า ไม่เห็นด้วยกับการยกเลิกพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็ค ซึ่งถ้าจะให้มีความรับผิดชอบในทางแพ่งเพียงอย่างเดียว ผู้ออกเช็คหรือผู้สั่งจ่ายก็จะไม่มีความเกรงกลัวต่อการกระทำผิด แต่ถ้ามีความผิดในทางอาญา เมื่อผู้สั่งจ่ายเช็คไม่มีเงินมาชดเชยค่าเสียหายให้แก่ผู้เสียหาย ผู้สั่งจ่ายก็จะมีโทษจำคุก ซึ่งจะทำให้ผู้กระทำความผิดเกิดความเกรงกลัว

ในการดำเนินคดีอาญาถ้ามีการอุทธรณ์หรือฎีกา จำเลยก็ต้องนำจำนวนเงินตามเช็คไปวางอุทธรณ์หรือฎีกา เช่น เช็คถูกปฏิเสธการจ่ายเงินเป็นจำนวนห้าแสนบาท จำเลยก็ต้องวางเงินห้าแสนบาทไว้ที่ศาล ถ้าศาลฎีกาพิพากษาให้จำคุก เงินที่วางต่อศาล ศาลก็จะเก็บไว้ โดยโจทก์สามารถให้ทนายทำเรื่องไปที่ศาลฎีกาเพื่อขอรับเงินคืนได้ หรือถ้าพิพากษาให้จำเลยชำระหนี้ให้แก่โจทก์ โดยตกลงว่าจะชำระหนี้เดือนละเท่าไร จนกว่าจำเลยจะชำระหนี้ทั้งหมด จำเลยจึงจะมีสิทธิมาขอรับเงินห้าแสนบาทที่วางไว้กับศาลคืนไปได้ แต่ถ้าจำเลยผิดนัดไม่ชำระหนี้ โจทก์ก็ต้องไปฎีกาว่าจำเลยผิดนัดไม่ชำระหนี้ และให้ทนายทำเรื่องขอรับเงินที่จำเลยวางไว้ห้าแสนบาทมาให้โจทก์ได้

ดังนั้น ไม่เห็นด้วยถ้าจะมีการยกเลิกพระราชบัญญัตินี้ เนื่องจากถ้ายกเลิกไปแล้ว โจทก์จะได้รับความเสียหาย เพราะจะไม่มีผลบังคับใช้กับจำเลย แต่ถ้ายังมีพระราชบัญญัตินี้อยู่ จะทำให้ผู้ออกเช็คที่มีเจตนาไม่ใช้เงินตามเช็คมีโอกาสติดคุก เมื่อผู้ออกเช็คได้ออกเช็คเพื่อชำระหนี้ให้แก่เจ้าหนี้โดยไม่มีเงินอยู่ในบัญชี และเจ้าหนี้นำเช็คไปเรียกเก็บกับธนาคารแต่ธนาคารปฏิเสธ

การจ่ายเงิน เจ้าหนี้ก็สามารถไปร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวนเพื่อดำเนินคดีกับผู้ออกเช็คได้ ถ้าศาลประทับฟ้อง ผู้เสียหายก็จะมีโอกาสได้รับการชำระหนี้มากกว่าการยื่นฟ้องคดีแพ่ง

ส่วนอัตราค่าปรับในความคิดเกี่ยวกับเช็ค มีความเห็นว่ายังมีโทษปรับน้อยเกินไป เนื่องจากไม่เพียงพอกับความเสียหายที่ผู้เสียหายได้รับ ตัวอย่างเช่น เช็คถูกปฏิเสธการจ่ายเงินเป็นจำนวนหนึ่งล้านบาท แต่ปรับได้ไม่เกินหกหมื่นบาท ทำให้ผู้เสียหายได้รับความเสียหายเปรียบในส่วนนี้เป็นอย่างมาก (กรทิพย์ งามอาจ, 2552, สัมภาษณ์)

2. กรณีเห็นด้วยกับการยกเลิกพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็ค พ.ศ.

2534

2.1 ภิญโญ โมกขมรรคกุล ผู้พิพากษาศาลจังหวัดพัตยา

มีความเห็นว่า ถ้ามีการยกเลิกพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็ค ในกรณีนี้สามารถแยกได้เป็น 2 ส่วน คือ ในส่วนของคดีอาญาและในส่วนของคดีแพ่ง ส่วนที่เป็นคดีอาญามีความเห็นว่าน่าจะยกเลิก เพราะความผิดตามพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็ค นั้นถือเป็นความผิดต่อส่วนตัว ซึ่งส่วนใหญ่ผู้เสียหายเพียงแต่อยากได้เงินตามเช็คคืนเท่านั้น โดยความผิดเกี่ยวกับเช็คมีอัตราโทษจำคุกไม่เกิน 1 ปี หรือปรับไม่เกิน 60,000 บาท

ในความเป็นจริงจะต้องดูเจตนารมณ์ของกฎหมายว่าต้องการจะนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษในทางอาญาหรือไม่ การที่มีภาคบังคับทางอาญาก็เพื่อจะให้มีความสงบงันให้ผู้ส่งจ่ายเช็คโดยไม่มีเงินในบัญชีได้รับการลงโทษในทางอาญา จึงมีความเห็นว่าเจตนารมณ์ที่แท้จริงของกฎหมายนั้นขึ้นอยู่กับบุคคลทั้งสองฝ่ายมากกว่า ซึ่งในส่วนของความผิดทางอาญาเป็นเพียงสภาพบังคับเท่านั้น โดยเนื้อหาของเช็คจริงๆ แล้วน่าจะเกิดจากธุรกิจของธนาคารที่ได้ทำการกลั่นกรองแล้ว คือ จะต้องแก้ไขที่ต้นทาง การที่แก้ไขในส่วนของความผิดทางอาญาเป็นการแก้ไขปัญหาที่ปลายเหตุ ฉะนั้น ถ้าหลักการของธนาคารมีการแก้ไขก็จะต้องแก้ไขทั้งระบบ โดยแก้ไขระบบทางธุรกิจก่อน หมายความว่าในการที่ผู้ส่งจ่ายจะสามารถส่งจ่ายเช็คได้นั้นเป็นเรื่องของเครดิตหรือเป็นใบเบิกต้นขั้วจากธนาคาร ซึ่งในความเป็นจริงธนาคารน่าจะเป็นตัวกรองที่ดีที่สุด คือ ผู้ที่สามารถที่จะส่งจ่ายเช็คได้นั้นจะต้องมีเงินในบัญชีเพียงพอ และจะต้องมีการกำหนดกฎเกณฑ์ให้ชัดเจนโดยระบุว่าในบัญชีจะต้องมีกระแสมูลเงินเท่าไร มีเงินคงค้างเท่าใด ภายในกี่เดือน จึงจะสามารถทำการส่งจ่ายเช็คได้ ซึ่งเท่ากับว่ามีการกลั่นกรองตั้งแต่ต้นทาง ในความผิดทางอาญาที่เป็นปัญหามากที่สุดนั้นเกิดจากการที่ธนาคารซึ่งเป็นต้นทางไม่ได้คัดกรอง

ในความเห็นส่วนตัวมีความเห็นว่าน่าจะมีการแก้ไขทั้งระบบ โดยจะต้องแก้ไขตั้งแต่ระบบต้นทาง ซึ่งก็คือการส่งจ่ายเช็ค ถ้าเช็คเป็นการรับประกันให้กับคู่สัญญาว่าในอนาคตจะมีการชำระเงินให้ ก็จะถือว่าเป็นเรื่องของระหว่างเอกชนกับเอกชน แต่ถ้ามีเรื่องของความผิดทางอาญาเข้า

มาก็จะเปรียบเสมือนว่าเป็นเรื่องของรัฐกับเอกชนเข้ามาเกี่ยวข้องกัน ซึ่งในความเป็นจริงแล้วเป็นเรื่องที่ไม่ถูกต้อง เพราะต้นทางเป็นเรื่องของเอกชนกับเอกชนที่มีนิติสัมพันธ์กัน

ถ้ามีการยกเลิกกฎหมายทั้งฉบับจะต้องมีกฎหมายเข้ามารองรับผลกระทบที่จะเกิดกับผู้เสียหายก่อน เพราะในคดีเช็คที่เกิดขึ้นนั้น อาจเกิดจากการผิดพลาดของผู้สั่งจ่ายเช็คเอง คือ อาจเกิดการหมุนเวียนเงินไม่ทัน จึงทำให้ธนาคารปฏิเสธการจ่ายเงินตามเช็คได้ และอีกกรณีหนึ่งคือผู้สั่งจ่ายเช็คมีเจตนาทุจริตที่จะไม่จ่ายเงินตามเช็ค ถ้าในกรณีที่มีเจตนาทุจริตแล้วถูกลงโทษในทางอาญาก็ถือว่าสมเหตุสมผล แต่ถ้าเป็นกรณีที่ไม่ได้มีเจตนาทุจริตเพียงแต่ผู้สั่งจ่ายเช็คหมุนเวียนเงินในบัญชีไม่ทัน และจะนำโทษในทางอาญามาบังคับใช้แก่นุคคลนั้นซึ่งถือว่าไม่สมเหตุสมผล เพราะจะทำให้ชื่อเสียงของผู้กระทำความผิดที่ไม่ได้มีเจตนาทุจริตนั้นเสียหาย ฉะนั้น ถ้าจะมีการยกเลิกพระราชบัญญัติฉบับนี้จะต้องมีกฎหมายอื่นมารองรับการทำนิติกรรมระหว่างเอกชนกันเอกชนก่อน (กฤษฎีกาโมกขมรรคกุล, 2553, สัมภาษณ์)

2.2 เอกรินทร์ หนูนภักดี ผู้พิพากษาศาลจังหวัดพัทลุง

มีความเห็น 2 แนวทาง คือ ในการออกกฎหมายจะต้องคำนึงถึงเจตนารมณ์ของกฎหมายที่จะใช้บังคับ ในกรณีของการมีโทษทางอาญาในคดีเช็คนั้น ถือเป็นการกำหนดโทษที่ไม่ถูกต้อง เพราะคดีเช็คเป็นคดีที่มีความผิดทางแพ่ง การที่นำโทษทางอาญามาเป็นเครื่องมือในการใช้บังคับด้วยนั้น ก็จะทำให้ผู้เสียหายมุ่งที่จะบีบบังคับผู้กระทำความผิดโดยใช้โทษทางอาญาเป็นหลัก เพราะถ้าใช้สภาพบังคับทางอาญาก็จะดีกว่าที่จะไปฟ้องคดีทางแพ่ง

บางคนอาจจะมีความเห็นว่าต้องชำระอยู่จริงและสั่งจ่ายเช็คโดยมีเจตนาที่จะไม่มีการชำระเงินตามพระราชบัญญัติฉบับนี้จริง ถึงแม้ผู้เสียหายจะนำคดีไปฟ้องในทางแพ่งแล้ว แต่ผู้กระทำความผิดก็ไม่มีอาการเกรงกลัว เพราะผู้กระทำความผิดไม่สามารถที่จะชำระหนี้ได้ ผู้เสียหายก็ต้องดำเนินคดีต่อไป คือ อาจจะฟ้องล้มละลาย ซึ่งบางครั้งฟ้องล้มละลายแล้วก็อาจจะไม่ได้รับชำระหนี้เป็นเงิน แต่ถ้านำเอาโทษในทางอาญามาบังคับก็จะทำให้ผู้กระทำความผิดนั้นเกิดความกลัวที่จะถูกจำคุกได้ และอาจจะริบหาหนทางนำเงินมาชำระให้แก่เจ้าหนี้ โดยอาจจะผ่อนชำระหรือจ่ายทั้งหมดก็ขึ้นอยู่กับกรรองขอต่อศาลของผู้กระทำความผิด เพื่อที่ผู้กระทำความผิดจะได้ไม่ต้องได้รับโทษจำคุก

ดังนั้น ต้องดูที่เจตนารมณ์ของกฎหมายในเรื่องของเช็คเป็นหลัก ซึ่งในเรื่องของความผิดเกี่ยวกับเช็คนี้เป็นเรื่องของทางแพ่งโดยเฉพาะ การที่รัฐบัญญัติกฎหมายเกี่ยวกับเช็คให้เป็นความผิดทางอาญานั้นส่งผลกระทบต่อกระบวนการยุติธรรม และไม่ได้กระทบต่อศาลเพียงอย่างเดียวเท่านั้น ยังส่งผลกระทบต่อส่วนอื่นๆ อีก เช่น ถ้าถูกจำคุกในความผิดเกี่ยวกับเช็ค ถ้ามองเข้าไปถึงราชทัณฑ์ ผู้ต้องขังที่มีอยู่ในราชทัณฑ์ปัจจุบันนี้ค่อนข้างที่จะหนาแน่นและผู้ต้องขังก็อยู่

ปะปนกันไปโดยผู้ที่กระทำคามผิดเกี่ยวกับเช็คจะต้องเข้าไปอยู่ร่วมกันกับผู้ต้องขังในคดีอื่นๆ ซึ่งอาจจะเป็นอาชญากร เชื่อได้ว่างบประมาณของกรมราชทัณฑ์ในปัจจุบันนี้มีไม่เพียงพอที่จะใช้จ่ายสำหรับผู้ต้องขังในราชทัณฑ์อย่างแน่นอน ในต่างประเทศการจำคุกในคดีเช็คจะมีการแยกส่วน คือจะให้เอกชนเข้ามามีส่วนในการจัดตั้งที่คุมขังผู้ที่กระทำคามผิดเกี่ยวกับเช็คโดยตรง และจะมีเพียงการกักสิทธิเสรีภาพหรือการกักบริเวณเท่านั้น ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับประเทศไทยแล้ว การกักขังปิดกั้นสิทธิเสรีภาพในประเทศไทยจะอยู่ในเรือนจำที่ปะปนรวมกันกับผู้กระทำคามผิดอื่นๆ เป็นหลัก ซึ่งถ้ามีการแก้ไขโดยมีการสร้างระบบการกักขังให้เหมือนกับต่างประเทศได้ก็จะส่งผลดีต่อกระบวนการยุติธรรมมากยิ่งขึ้น

ถ้ามองในด้านของเศรษฐกิจ การที่ยังคงโทษจำคุกไว้นั้นก็จะส่งผลดีมากกว่า เพราะถ้าผู้สั่งจ่ายได้สั่งจ่ายเช็คไปแล้วและธนาคารปฏิเสธการจ่ายเงินอยู่ตลอดโดยที่ไม่มีสภาพบังคับ ก็จะส่งผลกระทบต่อเป็นอย่างมากในสภาวะเศรษฐกิจในปัจจุบัน

คดีความรับผิดชอบที่เกิดจากการใช้เช็คนี้ น่าจะเป็นเรื่องของทางแพ่งมากกว่า ไม่น่าจะนำความรับผิดในทางอาญามาเป็นเครื่องมือในการบังคับให้ชำระเงินของผู้เสียหาย จึงมีความเห็นว่าน่าจะมีการยกเลิกโทษในทางอาญาตามพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็คไปเสีย แต่ในปัจจุบันรัฐบัญญัติกฎหมายใดๆ ขึ้นมา ก็จะต้องมีความรับผิดทางอาญาบังคับด้วยเสมอ

แต่ถ้าจะมีการแก้ไขพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าว ในส่วนของค่าปรับนั้นปัจจุบันมีโทษปรับ คือ ไม่เกิน 60,000 บาท น่าจะแก้ไขให้สอดคล้องกับจำนวนเงินตามเช็คที่ผู้กระทำคามผิดได้สั่งจ่ายด้วย ดังนั้น น่าจะยกเลิกโทษจำคุกและคงโทษปรับไว้ โดยอาจเพิ่มโทษปรับให้สูงขึ้น ซึ่งจะทำให้ความน่าเชื่อถือในตัวเช็คยังคงอยู่ (เอกรินทร์ หนุณภักดี, 2553, สัมภาษณ์)

2.3 พันตำรวจโท วีระวุฒิ มิได้ พนักงานสอบสวน สถานีตำรวจภูธรพัทธยา

มีความเห็นว่า เห็นด้วยที่จะมีการยกเลิกพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็ค เนื่องจากการกระทำคามผิดในฐานนี้เป็นเรื่องเกี่ยวกับกฎหมายในทางแพ่งมากกว่า ซึ่งเป็นเรื่องของตัวเงิน ส่วนใหญ่คนที่ออกเช็คได้ก็จะต้องเป็นคนมีฐานะระดับหนึ่ง เพราะในการจะออกเช็คได้จะต้องเปิดบัญชีหนึ่งหมื่นบาทหรือมีธุรกิจการค้า ธนาคารจึงจะให้เครดิตในการใช้เช็คได้ ความผิดเกี่ยวกับเช็คนั้นอัตราโทษจำคุกไม่เกิน 1 ปี หรือปรับไม่เกิน 60,000 บาท ในกรณีของพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็คนั้นเป็นเรื่องของความรับผิดในทางอาญา ซึ่งคดีอาญาสามารถฟ้องอายุความได้โดยตรง 1 ปี คือ เมื่อให้ทนายฟ้องคดีอาญาหรือให้ผู้ร้องเขียนคำร้องต่อศาลและให้ทางศาลไต่สวนแล้วออกหมายเรียก เมื่อคดีมาถึงศาลก็จะมีมาตรการไต่สวนในวงเงินไม่เกินเท่าที่กฎหมายกำหนดหรือให้มีการประนีประนอมยอมความกันได้ เช่น ถ้าผู้สั่งจ่ายออกเช็คค้ำประกันหรือออกเช็คเพื่อชำระหนี้โดยเป็นการรับประกันอย่างหนึ่ง ซึ่งผู้สั่งจ่ายเช็คมีเงิน

มาก่อนแต่ภายหลังเศรษฐกิจตกต่ำ เมื่อถึงกำหนดเรียกเก็บเงิน ธนาคารปฏิเสธการจ่ายเงิน ก็สามารถที่จะประนีประนอมยอมความกันได้

เนื่องจากเช็คเป็นเรื่องของการชำระหนี้ ไม่น่าจะเป็นความผิดทางอาญา ดังนั้น จึงเห็นด้วยที่จะมีการยกเลิกพระราชบัญญัติฉบับนี้ และให้ไปดำเนินคดีในทางแพ่งซึ่งจะทำให้คดีมีความสะดวกมากกว่า เพราะปัจจุบันนี้การที่ผู้เสียหายเข้ามาสถานีตำรวจก็เพราะความผิดเกี่ยวกับเช็คนั้นเป็นคดีอาญา ผู้เสียหายจึงมาแจ้งความร้องทุกข์เพื่อบีบบังคับให้ผู้ออกเช็คใช้เงินตามเช็ค แต่ถ้ายังให้พระราชบัญญัตินี้คงอยู่ ก็ควรระบุให้ชัดเจนว่ายอมความไม่ได้ เพราะเป็นความผิดเล็กน้อย ไม่ควรจะมีโทษจำคุก โดยสามารถฟ้องดำเนินคดีได้ภายในอายุความ 1 ปี และถ้าผิดสัญญาก็สามารถฟ้องคดีได้ภายใน 10 ปี แต่ถ้ามีการยกเลิกพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็คนั้นจะดีกว่า และควรกำหนดเพิ่มในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง โดยระบุว่าในกรณีที่เป็นความผิดในเรื่องของตัวเงิน เพื่อความสะดวกแก่ผู้เสียหายให้สามารถไปร้องขอต่อศาล เพื่อเป็นคดีไต่สวนโดยประนีประนอมยอมความ โดยระบุวงเงินไว้ด้วย คือ ให้ผู้เสียหายสามารถยื่นคำร้องต่อศาลได้โดยไม่ต้องให้ทนายความเป็นผู้ฟ้องคดี จะต้องระบุในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งให้ชัดเจนว่าให้ศาลมีอำนาจรับพิจารณาเรื่องของตัวเงินได้โดยไม่ต้องให้ทนายความฟ้องและให้เสียค่าธรรมเนียมตามระเบียบ โดยศาลเป็นผู้ไต่สวนผู้เสียหายเพียงผู้เดียว ส่วนการเขียนคำร้องก็ให้เหมือนกับกรณีการกู้ยืมเงินไม่เกินหกหมื่นบาท ซึ่งเป็นคดี민โนสารไม่ต้องให้ทนายเป็นผู้ยื่นฟ้องก็ได้ เมื่อยื่นคำร้องแล้วให้ศาลออกหมายเรียกทำการไต่สวน และอาจมีการประนีประนอมยอมความกัน ซึ่งคดีเช็คก็เหมือนกัน คือ แจ้งความดำเนินคดีแล้ว ถ้าผู้เสียหายยอมรับสภาพว่าส่งจ่ายเพื่อชำระหนี้ค่าต่างๆ ตามกฎหมาย เมื่อคดีถึงชั้นศาล ศาลก็ให้ประนีประนอมยอมความโดยตกลงผ่อนชำระเท่าไร อย่างไร และศาลก็จะจำหน่ายคดีชั่วคราวเช่นเดิม ยกเว้นแต่ผู้เสียหายที่ยังไม่ได้รับชำระหนี้ตามที่นัดหมายไว้ ก็จะต้องให้ศาลบังคับคดีต่อไป ซึ่งเป็นขั้นตอนในการดำเนินคดีที่ยืดเยื้อออกไปอีก ฉะนั้น ถ้าจะฟ้องคดีที่ฟ้องคดีแพ่งเพียงอย่างเดียว และให้ยกเลิกความรับผิดชอบทางอาญาออกไป เพราะคดีอาญานั้นสร้างความยุ่งยากให้กับพนักงานสอบสวนเป็นอย่างมาก ซึ่งบางคนอาจไม่เห็นด้วยกับการยกเลิกพระราชบัญญัติดังกล่าว เพราะผู้เสียหายต้องการแจ้งความดำเนินคดีอาญากับผู้ออกเช็คเพื่อบังคับให้ชำระหนี้ตามเช็ค (พินดารวจโทวิระวุฒิ มิได้, 2552, สัมภาษณ์)

2.4 เสมอ จงไชโย นักธุรกิจ

มีความเห็นว่า เห็นด้วยกับการยกเลิกพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็ค เพราะการใช้เช็คจะมีความผิดในทางอาญานั้นไม่ถูกต้อง เนื่องจากจะทำให้วงการธุรกิจหรือการปล่อยสินเชื่อผิดปกติกว้างไปทั้งระบบในสมัยก่อนนายทุนหรือธนาคารต้องการให้นำเรื่องเช็คมาบีบ

บังคับให้ผู้ที่ทำความผิดได้รับโทษจำคุก แต่ในความเป็นจริงนั้นธนาคารจะไม่ฟ้องผู้กระทำ ความผิดให้รับโทษจำคุก แต่กลับเป็นประชาชนที่เป็นผู้ฟ้องประชาชนด้วยตนเอง

ถ้ามีการแก้ไขพระราชบัญญัติโดยมีการยกเลิกโทษจำคุกออกไป จะมีความเป็นไปได้ มากกว่าการยกเลิกพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็คทั้งฉบับ แต่กฎหมายในเรื่อง เช็คของต่างประเทศนั้นไม่มีโทษจำคุก มีแต่โทษปรับเท่านั้น

เช็คจะมีความน่าเชื่อถือหรือไม่นั้น จะต้องพิจารณาจากเครดิตของแต่ละคน คือ ให้ ธนาคารเป็นผู้ตรวจสอบประวัติของผู้ที่ขอเปิดบัญชี โดยจะต้องจำกัดบุคคลที่มีประวัติเช็คถูกปฏิเสธ การจ่ายเงินด้วยการไม่ให้ใช้เช็คเป็นเวลาถึงปี ซึ่งธนาคารจะต้องร่วมมือกันทำวิธีเดียวกันนี้ เพื่อไม่ให้ บุคคลที่มีประวัติเช็คถูกปฏิเสธการจ่ายเงินไปขอเปิดบัญชีที่ธนาคารอื่นอีกได้ ถ้าธนาคารไม่ร่วมมือ กันก็จะทำให้การใช้เช็คขาดประสิทธิภาพ และทำให้เช็คขาดความน่าเชื่อถือ (เสมา จงไชโย, 2553, สัมภาษณ์)

3. สรุปบทสัมภาษณ์

จากบทสัมภาษณ์นักกฎหมายและนักธุรกิจจำนวน 13 ท่าน ผู้เขียนสามารถสรุปได้ ดังต่อไปนี้

3.1 ความคิดเห็นส่วนใหญ่ซึ่งมีจำนวน 9 ท่าน มีความเห็นโดยรวมว่า ไม่เห็นด้วยที่จะ มีการยกเลิกพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็ค พ.ศ.2534 โดยให้เหตุผลดังนี้

3.1.1 ในการทำธุรกิจการค้าที่มีจำนวนเงินมาก นักธุรกิจส่วนใหญ่จะนิยมใช้เช็ค แทนเงินสด ถ้ามีการยกเลิกพระราชบัญญัตินี้จะทำให้ไม่มีสภาพบังคับในทางอาญา อันเป็น ผลให้ผู้ออกเช็คไม่มีความเกรงกลัวในการทำความผิด ซึ่งเช็คก็จะขาดความน่าเชื่อถือไปในที่สุด และในการดำเนินธุรกิจนั้นก็จะเป็นไปอย่างยากลำบากยิ่งขึ้น เพราะการที่จะทำธุรกรรมทางการเงิน ในบางครั้งก็ต้องใช้เงินทุนเป็นจำนวนมาก ถ้าเช็คไม่มีความน่าเชื่อถือแล้วก็จะเป็เหตุให้การใช้ เช็คลงจำนวนลง และการถือเงินสดเป็นจำนวนมากไปทำธุรกรรมนั้นก็เสี่ยงกับการถูกโจรกรรมได้

3.1.2 ควรมีการแก้ไขพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็ค พ.ศ. 2534 ในส่วนของโทษปรับให้มีจำนวนที่สูงขึ้น โดยอาจกำหนดโทษปรับตามจำนวนเงินที่สั่งจ่าย ตามเช็ค เนื่องจากโทษปรับในปัจจุบันยังไม่เหมาะสมกับสภาพเศรษฐกิจ

3.1.3 ถ้ามีการยกเลิกพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวและให้นำคดีเช็คไปฟ้องร้อง ดำเนินคดีในทางแพ่ง อาจทำให้ผู้เสียหายได้รับการชำระหนี้ที่ล่าช้าออกไป เพราะการดำเนินคดี ในทางแพ่งนั้นใช้ระยะเวลาอันยาวนานกว่าการดำเนินคดีในทางอาญามาก

3.1.4 ควรมีมาตรการอื่นเข้ามารองรับเพื่อให้ธนาคารสามารถเข้ามาตรวจสอบการใช้เช็คของลูกค้าเพื่อให้เช็คมีโอกาสที่จะปฏิเสธการจ่ายเงินให้น้อยที่สุด ซึ่งจะทำให้เช็คมีความน่าเชื่อถือยิ่งขึ้น

3.2 ความคิดเห็นส่วนน้อยซึ่งมีจำนวน 4 ท่าน มีความคิดเห็น โดยรวมว่า ควรมีการยกเลิกพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็ค พ.ศ.2534 โดยให้เหตุผลดังนี้

3.2.1 ความผิดเกี่ยวกับเช็คเป็นความผิดในทางแพ่ง ซึ่งถือเป็นเรื่องของการชำระหนี้ระหว่างเอกชนกับเอกชน แต่เมื่อมีการกำหนดความผิดทางอาญาเกี่ยวกับเช็ค จึงทำให้กลายเป็นเรื่องระหว่างรัฐกับเอกชน ซึ่งทำให้มีการนำโทษทางอาญาเข้ามาเป็นเครื่องมือของเจ้าหน้าที่ในการบังคับให้ลูกหนี้ชำระหนี้ และเป็นเหตุให้ผู้เสียหายมุ่งที่จะบีบบังคับกับผู้กระทำความผิดให้ชำระหนี้ตามเช็ค

3.2.2 เมื่อมีการยกเลิกพระราชบัญญัติดังกล่าวแล้วก็จะทำให้งานทางด้านคดีอาญาของเจ้าพนักงานรัฐลดน้อยลง

3.2.3 ถ้าจะมีการยกเลิกพระราชบัญญัติฉบับนี้จะต้องมีมาตรการอื่นเข้ามารองรับผลกระทบที่จะเกิดกับผู้เสียหาย เพื่อให้เช็คมีความน่าเชื่อถือมากยิ่งขึ้น

ผลดีและผลเสียของการยกเลิกพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็ค พ.ศ.2534

จากการศึกษาประวัติความเป็นมา ความหมาย แนวคิดทฤษฎี หลักเกณฑ์ของการกำหนดโทษทางอาญา ความรับผิดชอบทางแพ่ง ความรับผิดชอบทางอาญาเกี่ยวกับการใช้เช็คตามกฎหมายต่างประเทศ และความรับผิดชอบตามพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็ค พ.ศ.2534 รวมทั้งการสัมภาษณ์นักกฎหมายและนักธุรกิจ ผู้เขียนจึงสามารถสรุปถึงผลดีและผลเสียของการยกเลิกพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็ค พ.ศ.2534 ได้ดังต่อไปนี้

1. ผลดีของการยกเลิกพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็ค พ.ศ.2534

1.1 ทำให้คดีอาญาที่จะเข้าสู่ศาลลดลงและงานทางด้านคดีอาญาของเจ้าพนักงานรัฐลดลง

1.2 ลดปัญหาการแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบของเจ้าหน้าที่

1.3 ลดงบประมาณของรัฐในการดำเนินคดีอาญาของเอกชน

1.4 ทำให้รัฐมีรายได้จากค่าธรรมเนียมศาลในการดำเนินคดีแพ่งเกี่ยวกับเช็ค

1.5 ทำให้กฎหมายอาญาไม่ตกเป็นเครื่องมือในการบังคับชำระหนี้

2. ผลเสียของการยกเลิกพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็ค พ.ศ.2534

2.1 ทำให้เชื่อกว่าความเชื่อถือจากผู้ประกอบการค้าในการรับเช็คแทนเงินสดเพื่อชำระหนี้ เพราะผู้ประกอบการไม่อาจมั่นใจได้ว่าเมื่อถึงกำหนดเรียกเก็บเงินตามเช็คจะไม่ถูกธนาคารปฏิเสธการจ่ายเงิน จึงทำให้นักธุรกิจต้องถือเงินสดเป็นจำนวนมากในการทำธุรกรรมการค้า ซึ่งมีความเสี่ยงต่อการถูกปล้นหรือถูกโจรกรรมได้

2.2 ทำให้ไม่มีสภาพบังคับในทางอาญา เนื่องจากความผิดฐานฉ้อโกงตามประมวลกฎหมายอาญาไม่อาจครอบคลุมความผิดการออกเช็คโดยไม่มีเงินได้ในทุกกรณี

2.3 ทำให้ผู้สั่งจ่ายหรือผู้ออกเช็คไม่มีความเกรงกลัวในการกระทำความผิด

2.4 การนำคดีเช็คไปฟ้องร้องดำเนินคดีในทางแพ่ง อาจทำให้ผู้เสียหายได้รับการชำระหนี้ที่ล่าช้าออกไป เพราะการดำเนินคดีในทางแพ่งนั้นใช้ระยะเวลานานกว่าการดำเนินคดีในทางอาญามาก โดยการดำเนินคดีในทางแพ่งจะต้องเสียค่าใช้จ่ายเป็นจำนวนมาก และผู้เสียหายอาจไม่ได้รับชำระตามจำนวนหนี้ที่แท้จริง

2.5 ถ้ามีการยกเลิกพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็ค พ.ศ.2534 จะทำให้มีคดีค้างการพิจารณาในกระบวนการยุติธรรมเป็นจำนวนมาก เพราะไม่มีบทเฉพาะกาลมารองรับคดีอาญา ทำให้ผู้เสียหายในคดีอาญาต้องนำมูลหนี้เดิมก่อนสั่งจ่ายเช็คมาฟ้องเป็นคดีแพ่ง ซึ่งอาจทำให้เกิดปัญหาการขาดอายุความในการฟ้องร้องคดีแพ่ง

2.6 ยังไม่มีมาตรการอื่นที่เข้ามารองรับการใช้เช็คแทนการลงโทษทางอาญาตามพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็ค พ.ศ.2534

วิเคราะห์ปัญหาการกำหนดโทษทางอาญาตามพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็ค พ.ศ.2534

จากการผู้เขียนที่ได้ทำการสัมภาษณ์นักกฎหมายและนักธุรกิจจำนวน 13 ท่าน ซึ่งผลปรากฏว่ามีจำนวนถึง 9 ท่าน ที่ไม่เห็นด้วยกับการยกเลิกพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็ค พ.ศ.2534 เนื่องจากถ้ามีการยกเลิกพระราชบัญญัติดังกล่าวแล้ว จะทำให้ไม่มีสภาพบังคับในทางอาญา ทำให้ผู้ออกเช็คไม่มีความเกรงกลัวในการกระทำความผิด และอาจขาดความน่าเชื่อถือในการใช้เช็คไปในที่สุด ซึ่งหากมีการแก้ไขพระราชบัญญัติดังกล่าวในเรื่องของโทษปรับให้มีจำนวนที่สูงขึ้นโดยอาจปรับตามจำนวนเงินที่สั่งจ่ายตามเช็คจะเป็นการสร้างเชื่อมั่นในการใช้เช็คมากกว่าการยกเลิกทั้งฉบับ และจากการพิจารณาซึ่งนำหนักถึงผลดีและผลเสียของการยกเลิกพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็ค พ.ศ.2534 แล้ว พบว่าพระราชบัญญัติดังกล่าว

ยังมีความสำคัญต่อความเชื่อมั่นของสาธารณชนในการใช้เช็คเพื่อชำระหนี้แทนเงินสดอยู่ ผู้เขียนจึงมีความเห็นว่าไม่สมควรยกเลิกพระราชบัญญัติดังกล่าว

แต่เนื่องจากปัญหาการกำหนดโทษตามพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็ค พ.ศ.2534 ยังคงเป็นประเด็นสำคัญที่มีการถกเถียงกันอย่างมากมาย เพื่อให้การใช้เช็คมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น จึงควรมีการพิจารณาการกำหนดโทษตามพระราชบัญญัติดังกล่าวเพื่อให้เหมาะสมกับสภาพเศรษฐกิจในปัจจุบัน ดังต่อไปนี้

1. กรณีของโทษจำคุกตามพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็ค พ.ศ.

2534

โทษจำคุกเป็นโทษที่มุ่งบังคับเอากับเสรีภาพของบุคคล โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการข่มขู่ยับยั้งและยังตอบสนองวัตถุประสงค์เพื่อการแก้แค้นทดแทนด้วย ทำให้ผู้กระทำความผิดหลบหนีและไม่กล้ากระทำความผิด และมีผลทำให้ผู้อื่นเกิดความเกรงกลัวไม่กล้ากระทำความผิดตามอย่าง ซึ่งเป็นการป้องกันสังคม แต่การนำโทษจำคุกมาใช้กับความผิดทางธุรกิจ ทำให้มีการโต้เถียงกันว่ากฎหมายความรับผิดชอบเกี่ยวกับการใช้เช็คซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับการปฏิบัติการชำระหนี้กันของเอกชน อาจเป็นการขัดกับหลักการของกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง พ.ศ.2509 เนื่องจากความผิดเกี่ยวกับการใช้เช็คตามกฎหมายไทยมีความผิดบางลักษณะที่เป็นการกำหนดให้บุคคลต้องรับโทษจำคุกแม้จะไม่ได้มีเจตนาทุจริต นายกรัฐมนตรีจึงได้มีคำสั่ง สำนักนายกรัฐมนตรีที่ 31/2541 ลงวันที่ 15 มกราคม พ.ศ.2541 แต่งตั้งคณะกรรมการตรวจสอบรอบ 50 ปี ปฎิญาสาทว่าด้วยสิทธิมนุษยชนของสหประชาชาติโดยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมเป็นประธาน คณะกรรมการฯ ได้มีคำสั่งที่ 2/2541 ลงวันที่ 26 มีนาคม พ.ศ.2541 แต่งตั้งคณะกรรมการส่งเสริมการจัดทำรายงานการปฏิบัติตามภาคีการระหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง พ.ศ.2509 โดยศึกษาถึงกฎหมายในข้อ 11 ว่ามีกฎหมายของประเทศไทยฉบับใดขัดหรือแย้งกับกติกาข้อนี้หรือไม่ ซึ่งผลการศึกษารายงานว่า “ประเทศไทยไม่มีกฎหมายฉบับใดที่บัญญัติให้มีการจำคุกบุคคลเพียงเพราะเหตุว่าไม่สามารถปฏิบัติการชำระหนี้ตามสัญญา ดังนั้นเหตุการณ์ตามข้อที่ 11 จึงไม่เคยเกิดขึ้นในประเทศไทย”

ส่วนปัญหาในการสั่งจ่ายเช็คโดยไม่มีเงินในบัญชี ซึ่งผู้ออกเช็คมิได้มีเจตนาทุจริตที่จะไม่ใช้เงินตามเช็ค แต่อาจเป็นผลมาจากสถานะทางเศรษฐกิจขาดสภาพคล่องและการเงินโดยทั่วไปของประเทศหรือความจำเป็นในทางธุรกิจบางประการของผู้ออกเช็ค เช่น ประสบปัญหากิจการขาดทุน ทำให้ไม่สามารถใช้เงินตามเช็คได้ จึงเป็นผลให้ผู้ออกเช็คโดยสุจริตต้องรับโทษอาญา ซึ่งวัตถุประสงค์ในการใช้เช็คต้องการใช้โทษทางอาญาเพื่อข่มขู่หรือยับยั้งมิให้สั่งจ่ายเช็คโดยไม่มีเงินในบัญชีหรือสั่งจ่ายเช็คที่มีเงินในบัญชีไม่พอจ่าย โดยมีเจตนาทุจริตที่จะใช้เช็คเป็นเครื่องมือ

แสวงหาประโยชน์ให้กับตนเอง ซึ่งการกระทำดังกล่าวนี้จะต้องได้รับโทษ แต่โทษดังกล่าวก็อาจทำให้ผู้ใช้เช็คโดยสุจริตต้องรับโทษได้เช่นกัน จึงทำให้วัตถุประสงค์ในการใช้เช็คไม่บรรลุเป้าหมาย

จากมาตรา 4 อนุ (2) ถึง (4) แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็ค พ.ศ.2534 ซึ่งบัญญัติว่า

(2) ในขณะที่ออกเช็คนั้นไม่มีเงินอยู่ในบัญชีอันจะพึงให้ใช้เงินได้

(3) ให้ใช้เงินมีจำนวนสูงกว่าจำนวนเงินที่มีอยู่ในบัญชีอันจะพึงให้ใช้เงินได้ในขณะที่ออกเช็คนั้น

(4) ถอนเงินทั้งหมดหรือแต่บางส่วนออกจากบัญชีอันจะพึงให้ใช้เงินตามเช็คจนจำนวนเงินเหลือไม่เพียงพอที่จะใช้เงินตามเช็คนั้นได้

จะสังเกตได้ว่า อนุ (2) ถึง (4) ไม่มีคำว่า “เจตนาทุจริต” จึงอาจทำให้ผู้ออกเช็คโดยสุจริตซึ่งได้แก่ นักธุรกิจที่ประสบปัญหาทางเศรษฐกิจ ได้รับโทษทางอาญา เนื่องจากถ้ามีการกระทำ ความผิดตามอนุมาตราดังกล่าวแล้ว ผู้ออกเช็คจะต้องได้รับโทษอาญาโดยไม่คำนึงว่าผู้ออกเช็คจะออกเช็คโดยมีเจตนาทุจริตหรือไม่ ถึงแม้กฎหมายอาญาทั่วไปจะมีหลักเจตนาเป็นองค์ประกอบภายในก็ตาม ผู้เขียนมีความเห็นว่า ควรยกเลิกโทษจำคุกในกรณีของ อนุ (2) ถึง (4) เพื่อเป็นการบรรเทาโทษแก่ผู้ออกเช็คโดยสุจริตที่ไม่ได้มีเจตนาทุจริตที่จะไม่ใช้เงินตามเช็ค และการยกเลิกโทษจำคุกในอนุมาตราดังกล่าวยังเป็นการลดภาระของรัฐในการเลี้ยงดูผู้กระทำความผิดในเรือนจำอีกด้วย

ส่วนมาตรา 4 อนุ (1) และ (5) แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็ค พ.ศ.2534 ซึ่งบัญญัติว่า

(1) เจตนาที่จะไม่ให้มีการใช้เงินตามเช็คนั้น

(5) ห้ามธนาคารมิให้ใช้เงินตามเช็คนั้นโดยเจตนาทุจริต

จะเห็นได้ว่า อนุ (1) และ (5) จะมีคำว่า “เจตนา” หรือ “เจตนาทุจริต” ดังนั้น ผู้ออกเช็คจะมีความผิดตาม อนุ (1) และ (5) ได้นั้น จะต้องมีความเจตนาที่ชั่วร้ายสั่งจ่ายเช็คโดยไม่มีเงินในบัญชีหรือสั่งจ่ายเช็คที่มีเงินในบัญชีไม่พอจ่าย เพื่อให้ผู้ทรงเช็คได้รับเงินตามเช็ค ผู้เขียนจึงมีความเห็นว่า ควรจะคงโทษจำคุกผู้ออกเช็คในกรณี อนุ (1) และ (5) โดยกำหนดโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปีไว้เช่นเดิม เพื่อให้การใช้เช็คยังคงได้รับความน่าเชื่อถืออยู่

2. กรณีของโทษปรับตามพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็ค พ.ศ.2534

โทษปรับเป็นโทษที่มีวัตถุประสงค์เพื่อการข่มขู่ยับยั้ง มีลักษณะเป็นการให้ผลร้ายแก่ทรัพย์สินของผู้กระทำผิด มิใช่เสรีภาพของผู้กระทำผิด มีผลทำให้ผู้กระทำผิดเกิดความยับยั้งชั่งใจไม่กล้ากระทำความผิดอีก แต่โทษปรับตามกฎหมายไทยในปัจจุบันมีอัตราโทษปรับไม่เกินหกหมื่น

บาท เป็นอัตราโทษที่กำหนดตายตัว ซึ่งไม่อาจเปลี่ยนไปตามระบบเศรษฐกิจและค่าเงินของประเทศ และโทษปรับดังกล่าวมิได้คำนึงถึงความสามารถในการชำระค่าปรับของผู้กระทำผิดว่ามีฐานะทางเศรษฐกิจดีหรือไม่ ทำให้ผู้ที่มีฐานะในทางเศรษฐกิจดีไม่มีความเกรงกลัวหรือเกิดความเข็ดหลาบต่อโทษปรับ เพราะไม่อาจทำให้ผู้กระทำผิดรู้สึกเดือดร้อนต่อฐานะการเงินได้ จึงทำให้วัตถุประสงค์เพื่อการข่มขู่ยับยั้งไม่บรรลุลผล

ผู้เขียนจึงมีความเห็นว่า โทษปรับตามพระราชบัญญัติดังกล่าวนี้ ไม่พิจารณาถึงจำนวนเงินที่สั่งจ่ายตามเช็ค ซึ่งหากเป็นเช็คที่มีเงินเป็นจำนวนมากก็จะมีโทษปรับเพียงหกหมื่นบาท และในขณะเดียวกันเช็คที่มีจำนวนเงินเพียงเล็กน้อยก็จะมีโทษปรับไม่เกินหกหมื่นบาทเช่นกัน จึงทำให้เกิดความไม่เป็นธรรมต่อผู้สั่งจ่ายเช็คที่มีจำนวนเงินเพียงเล็กน้อย จึงควรพิจารณานำหลักกฎหมาย bad check ในเรื่องโทษปรับของประเทศสหรัฐอเมริกาที่ถือเอาจำนวนเงินที่สั่งจ่ายในเช็คเป็นหลักในการแบ่งแยกความผิด กล่าวคือ ถ้ามีการออกเช็คโดยไม่มีเงินเป็นจำนวนน้อยก็ต้องระวางโทษน้อยโดยรับโทษตามจำนวนเงินที่สั่งจ่าย แต่ถ้ามีการออกเช็คโดยไม่มีเงินเป็นจำนวนมากก็ต้องระวางโทษหนักโดยรับโทษตามจำนวนเงินที่สั่งจ่ายเช่นกัน เพื่อให้ผู้สั่งจ่ายมีความระมัดระวังและรับผิดชอบกับเช็คที่ตนสั่งจ่ายมากขึ้น

และควรนำหลักการพิจารณาความสามารถในการชำระค่าปรับของผู้กระทำความผิดในประเทศสหรัฐอเมริกาภายใต้กฎหมาย U.S.C 3572 ซึ่งมีการคำนึงถึงรายได้ ความสามารถในการหารายได้ แหล่งเงินได้ของจำเลย มาเป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาค่าปรับโทษปรับของประเทศไทย เพื่อลดปัญหาการไม่ชำระค่าปรับของผู้สั่งจ่ายเช็คด้วย

3. กรณีการออกเช็คล่วงหน้า

ในสังคมไทยมีการให้เครดิตในการชำระหนี้ด้วยการใช้เช็คเป็นเครื่องมือในการผ่อนเวลาให้กับลูกหนี้ด้วยการลงวันที่ล่วงหน้าในเช็ค แต่การสั่งจ่ายเช็คล่วงหน้าให้กับเจ้าหนี้เป็นการรู้อยู่แล้วว่าเป็นเรื่องในอนาคตที่ไม่อาจรู้ได้อย่างแน่นอนอนว่าเมื่อถึงวันที่ลงในเช็ค ผู้สั่งจ่ายจะมีเงินในบัญชีเพียงพอที่จะชำระหนี้ตามเช็ค แต่เมื่อธนาคารปฏิเสธการจ่ายเงินตามเช็คก็ทำให้ลูกหนี้ซึ่งเป็นผู้สั่งจ่ายเช็คมีความผิดทางอาญา และการสั่งจ่ายเช็คล่วงหน้านั้นเป็นเหตุที่ทำให้คดีเข้าสู่ศาลเป็นจำนวนมาก ผู้เขียนจึงมีความเห็นว่า กรณีดังกล่าวจะทำให้ความผิดตามพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็คตกเป็นเครื่องมือของเจ้าหนี้ในการบีบบังคับให้ลูกหนี้ชำระเงินตามเช็ค ทำให้ลูกหนี้ตกอยู่ในฐานะที่ไม่สามารถต่อรองกับเจ้าหนี้ได้ ซึ่งเป็นการขัดต่อความมุ่งหมายที่ต้องการให้การใช้เช็คเป็นเอกสารหมุนเวียนที่สามารถเรียกเก็บเงินจากธนาคารได้ทันที จึงควรนำหลักของประเทศสาธารณรัฐฝรั่งเศสมาเป็นแนวทางในการแก้ไขกรณีการออกเช็คล่วงหน้าของ

ประเทศไทย ด้วยการกำหนดให้ผู้ที่ยอมรับเช็คหรือสลักหลังเช็คโดยทุจริตโดยรู้อยู่แล้วว่าเป็นเช็คที่ไม่มีเงินในบัญชีหรือมีเงินในบัญชีไม่เพียงพอที่จะใช้เงินตามเช็คมีความผิดเช่นเดียวกับผู้ออกเช็ค

4. กรณีการออกเช็คโดยไม่มีเงินหลายครั้งหรือหลายฉบับเป็นอาฉิม

การออกเช็คโดยไม่มีเงินในบัญชีซ้ำๆ หลายๆ ครั้งหรือออกเช็คโดยไม่มีเงินหลายฉบับ แสดงให้เห็นว่าผู้ออกเช็คมีเจตนาที่จะไม่ใช้เงินตามเช็คเป็นนิสัย ผู้เขียนมีความเห็นว่า ควรพิจารณาหาแนวทางการแก้ไขปัญหาการออกเช็คโดยไม่มีเงินหลายครั้งหรือหลายฉบับเป็นอาฉิมของประเทศไทย โดยอาจกำหนดเพิ่มเติมในพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็ค พ.ศ. 2534 ในกรณีที่ศาลพิพากษาว่าบุคคลนั้นกระทำความผิดฐานออกเช็คโดยไม่มีเงินแล้ว และบุคคลนั้นยังกระทำความผิดในฐานเดียวกันอีก โดยเป็นการกระทำความผิดซ้ำภายในระยะเวลาช่วงหนึ่ง หลังจากมีคำพิพากษารั้งก่อน หรือมีการออกเช็คโดยไม่มีเงินตั้งแต่สองฉบับขึ้นไปภายในเวลาที่ใกล้เคียงกัน จะต้องมีความผิดฐานออกเช็คโดยไม่มีเงินเป็นอาฉิมหรือโดยนิสัย ซึ่งอาจกำหนดให้มีโทษปรับและโทษจำคุกหนักขึ้น เพื่อให้ผู้กระทำความผิดเกิดความเข็ดหลาบไม่กล้าที่จะกระทำความผิดอีก

มาตรการเสริมที่ทำให้เช็คได้รับความน่าเชื่อถือ

เหตุที่ไม่สมควรยกเลิกพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็ค พ.ศ. 2534 เนื่องจากประเทศไทยยังไม่มีมาตรการอื่นเพื่อมารองรับความน่าเชื่อถือในการใช้เช็คต่อการทำธุรกรรมทางการเงิน ประกอบกับความผิดตามพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็ค พ.ศ. 2534 และความผิดตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ยังไม่เพียงพอต่อการป้องกันมิให้มีการกระทำความผิดเกี่ยวกับเช็ค ดังนั้น จึงควรมีมาตรการเสริมเพื่อเป็นการสร้างความน่าเชื่อถือให้กับเช็ค โดยการเพิ่มมาตรการทางแพ่งในเรื่องของเบี้ยปรับ ซึ่งจะกล่าวรายละเอียดดังต่อไปนี้
เบี้ยปรับในทางแพ่ง กรณีที่เช็คถูกปฏิเสธการจ่ายเงิน

เมื่อธนาคารตกลงเปิดบัญชีเงินฝากกระแสรายวัน ก็จะเกิดสัญญาผูกพันระหว่างลูกค้ากับธนาคาร ซึ่งเรียกว่า สัญญาเปิดบัญชีเงินฝากกระแสรายวัน ซึ่งเป็นข้อกำหนดเกี่ยวกับการฝากเงินของลูกค้ากับธนาคาร โดยมีจุดประสงค์เพื่อให้การเบิกจ่ายเงินสามารถกระทำได้โดยใช้เช็คในการสั่งจ่ายเงินออกจากบัญชี ดังนั้น ธนาคารจะมีการกำหนดเกี่ยวกับการเอาเช็คไว้เพื่อให้ลูกค้าได้ดำเนินการตามข้อสัญญาดังกล่าว และเพื่อประโยชน์ในการดำเนินธุรกิจจากการใช้เช็ค

การกำหนดให้มีเบี้ยปรับในการเปิดบัญชีเงินฝากกระแสรายวัน โดยสัญญาเปิดบัญชีเงินฝากกระแสรายวันเป็นสัญญาประจํา และข้อตกลงเกี่ยวกับเบี้ยปรับเป็นสัญญาอุปกรณ์ โดยอาจกำหนดรวมอยู่ในสัญญาเปิดบัญชีเงินฝากกระแสรายวันหรือแยกกำหนดไว้ในสัญญาอีกส่วนหนึ่ง

ต่างหาก ซึ่งเป็นไปตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 379 ประกอบมาตรา 384 เมื่อเช็ค ถูกปฏิเสธการจ่ายเงิน ควรมีการกำหนดเบี้ยปรับให้เป็นความรับผิดในทางแพ่ง นอกเหนือจากโทษ ในทางอาญาตามพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็ค พ.ศ.2534 กล่าวคือ การนำ เบี้ยปรับตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 381 วรรคแรก ซึ่งบัญญัติไว้ว่า “ถ้าลูกหนี้ได้ สัญญาไว้ว่าจะให้เบี้ยปรับเมื่อตนไม่ชำระหนี้ให้ถูกต้องสมควร เช่นว่าไม่ชำระหนี้ตรงตามเวลาที่ กำหนดไว้เป็นต้น นอกจากเรียกให้ชำระหนี้ เจ้าหนี้จะเรียกเอาเบี้ยปรับอันจะพึงรับนั้นอีกด้วยก็ได้” มาบังคับใช้กับความผิดอันเกิดจากการใช้เช็คด้วย โดยกำหนดให้ธนาคารพาณิชย์ทุกแห่งระบุ ข้อกำหนดเพิ่มเติมในสัญญาเปิดบัญชีเงินฝากกระแสรายวันโดยชัดแจ้งว่า ถ้าผู้ส่งจ่ายเช็คไม่ชำระ หนี้ตามวันที่ลงในเช็ค ผู้ส่งจ่ายยินยอมชำระเบี้ยปรับให้แก่ผู้ทรงเช็คในอัตราร้อยละ 15 ต่อปี นับตั้งแต่วันที่เช็คถูกปฏิเสธการจ่ายเงิน

เมื่อการส่งจ่ายเช็คเป็นสัญญาที่มีการกำหนดวันที่ในการชำระหนี้แน่นอน และผู้ส่งจ่าย เช็คซึ่งเป็นลูกหนี้ได้สัญญาไว้ว่าจะให้เบี้ยปรับเมื่อไม่ชำระหนี้ให้ถูกต้องสมควรตามสัญญา เมื่อเช็ค ถูกปฏิเสธการจ่ายเงินตามมาตรา 4 แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็ค พ.ศ. 2534 ไม่ว่าผู้ส่งจ่ายเช็คจะมีเจตนาในการกระทำผิดหรือไม่ ผู้ทรงเช็คซึ่งเป็นเจ้าหนี้มีสิทธิเรียกให้ ลูกหนี้ซึ่งเป็นผู้ส่งจ่ายเช็คชำระหนี้และมีสิทธิเรียกเอาเบี้ยปรับอันจะพึงรับนั้นได้อีกด้วย กล่าวคือ นอกจากผู้ส่งจ่ายเช็คจะต้องรับโทษทางอาญาแล้ว ก็จะต้องมีความรับผิดทางแพ่งในการชำระเบี้ย ปรับให้แก่ผู้ทรงเช็คอีกด้วย มาตรการดังกล่าวจะทำให้ผู้ออกเช็คเกิดความเกรงกลัวต่อการลงโทษ เกิดความยับยั้งชั่งใจ และอาจทำให้เช็คได้รับความน่าเชื่อถือเพิ่มมากขึ้นด้วย